

VÉRTESACSA

VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK FELÜLVIZSGÁLATA

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Üzenet Kft.
2019.

ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

MEGRENDELŐ:

VÉRTESACSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

8089 VÉRTESACSA, VÖRÖSMARTY MIHÁLY U. 12.

KÉPVISELŐJE: Kovács Zoltán Polgármester
Ónodi-Szabó Lajos Önkormányzati főépítész

GENERÁLTERVEZŐ:

Üzenet KFT.

1022 Budapest, Lórántffy Zs. u. 5.

KÉPVISELŐJE: Polgár Judit Ügyvezető

TERVEZŐK:

Koszorú Lajos

Vezető településtervező
TT/1 01-1346

Üzenet Kft.

Tábori Attila

Településtervező,
Vezető területrendező tervező

Város-Teampannon Kft.

Móricz Anna

Tájépítésmérnök,
TK 13-1323

Egyéni vállalkozó

Szaló Péter

Településtervező

Város-Teampannon Kft.

Heckenast Judit
Heckenast&Heckenast Bt

Közlekedéstervező

RÉGÉSZET

Dr. Besenyei Károly

régész, örökségvédelmi szakértő

MUNKATÁRSOK:

Szekeres Petra

tervező

Város-Teampannon Kft.

1. TARTALOMJEGYZÉK

1. Tartalomjegyzék	2
1. Örökségvédelmi vizsgálat.....	3
1.1. Bevezetés	3
1.2. Vértesacsa történeti leírása.....	3
1.2.1. Vértesacsa a XX: században.....	4
1.2.2. A településszerkezet kialakulása	5
1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára.....	7
1.3.1. világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	7
1.3.2. országos építészeti örökség elemei	7
1.3.3. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek	7
1.3.4. Régészeti értékek rövid leírása	9
1.3.5. Helyi építészeti örökség értékleltára	10
2. Változtatási szándékok elemzése	12
2.1. Változások hatása a régészeti örökségre	15
2.2. Változások hatása a történeti településre, a település- és tájszerkezetre	17
2.2.1. Változások hatása a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre	17
3. Értékvédelmi terv	17
3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények	17
3.2. Önkormányzati feladatok	18
4. Nyilatkozat	19
FÜGGELÉK:.....	20
1. Melléklet: értékkataszter	25

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1. Bevezetés

Az örökségvédelmi hatástanulmány készítésének jogszabályi kötelezettségét a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 85/A. §-a írja elő:

85/A. § (1) Örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település településfejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Ha a településfejlesztési koncepció készítésekor nem készült, vagy a rendezés alá vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni. (...)

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) 83. §-a tovább részletezi az örökségvédelmi hatástanulmány szabályozását. A településrendezési eszközök készítésére a következő előírásokat kell figyelembe venni:

83. § (1) Az örökségvédelmi hatástanulmányt

a) a Kötv. 85/A. §-ában meghatározott esetekben a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében, települési örökségvédelmi hatástanulmányként (a továbbiakban: települési örökségvédelmi hatástanulmány) a 14. melléklet szerinti tartalommal a (2) bekezdés a)-c) pontja alapján,

b) a 87. § (4) bekezdésében meghatározott esetekben az engedély iránti kérelmet benyújtónak döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmányként a 15. melléklet szerinti tartalommal a (2) bekezdés d) pontja alapján

kell elkészíttetni.

(2) Az örökségvédelmi hatástanulmány kidolgozása során

a) a településfejlesztési koncepcióhoz a 14. melléklet 1. pont 1.1. és 1.3. alpontja szerinti tartalmat teljeskörűen,

b) a helyi építési szabályzat kidolgozásához - ha az nem áll rendelkezésre -, a 14. melléklet 1. pont 1.1-1.3. alpontjában meghatározott vizsgálatot, továbbá 1. pont 1.4. alpontjában meghatározott értékleltárt, valamint 2. pontja szerinti hatáselemzést a településrendezési eszköz meghatározásához szükséges részletességgel;

c) településképi rendelet helyi védelmi előírásainak meghatározásához a 14. melléklet 1. pont 1.4. alpontjában meghatározott értékleltárt teljeskörűen;

d) az 53. § (3) bekezdésben és a 87. § (4) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott esetekben

da) régészeti örökség felmérése esetén a 15. melléklet 1-3. pontja alatti vizsgálatokat és elemzéseket,

db) műemléki érték felmérése esetén a 15. melléklet 1-3. pontja alatti vizsgálatokat és elemzéseket, továbbá a 15. melléklet 4. pontjában meghatározott értékleltárt és a 15. melléklet 5. pontjában meghatározott értékvédelmi tervet teljeskörűen

a tervezés alá vont terület és a tervezett rendezési cél által megkövetelt mértékben kell elkészíteni.

Kedvező helyzet, hogy jelenleg a településrendezési eszközök készítésével párhuzamosan történt a településképi rendelet készítése, melynek részeként részletes értékvizsgálat készült, mely alapja az örökségvédelmi hatástanulmány építészeti részének is.

A jelenlegi tervezési időszak ideális helyzet arra, hogy **a helyi építési szabályzat és a településképi rendelet között az összhang megteremtődjön.**

Az épített örökség és a régészeti munkarészek a kormányrendelet 14. melléklete szerinti tartalmi követelményeket figyelembe véve, külön fejezetben kerülnek bemutatásra.

1.2. Vértesacsza történeti leírása

Neve török eredetű, jelentése: rokon.

A község első okleveles említése 1330-ban történt, Felacha (Felsőacsha) néven. Ekkor már temploma volt. A középkori falu a templom mellett, a patak mentén, a védettebb déli oldalon feküdt.

Vértesacsát a XV. században több nemesi család is birtokolta: az Acsai, a Borsos, a Nyavalyás, a Vad, a Vasas és a Sass család. A török többször felégette a falut, 1526-ban, majd 1543-ban Székesfehérvár ostromakor, de az elmenekült lakosság visszatért és újjáépítette otthonát.

1543-tól török uralom alá került a falu, persze ami még megmaradt belőle. 1546-ban mindössze 6, negyven év múlva már 30 háznépet vettek számba az adószedők. Ez a fejlődés a század végén megállt a 15 éves háború teljesen pusztulásba döntötte a falut, lakói Komárom vármegyébe települtek át. A falu csak 1620 körül épült újjá, és nem sokkal utána már

református prédikátora van. Lakói ekkor kuriális nemesek, akik a töröknek és Komárom vármegyének is fizettek adót. 1663-tól kezdve a pálos rend próbálja megszerezni a kuriális nemesek birtokait. A rend 1667-től úrbéri szerződést köt a lakosok egy részével, így az újjászervezett Fejér megyéhez 1692-ben visszacsatolt Acsa vegyes jogállású családok települése lett, ahol a kisbirtokos nemesek többségbe kerültek. Szegénységük miatt azonban nem tudták jogaikat megvédeni, és a falura 1702-ben Újvári Imre királyi adománylevelet szerzett. 1715-ben a lakosok összefogtak és elkeseredésükben megölték Újvárit, emiatt kuriális jogállásukat elveszítették, és örökös szolgaságra ítélték őket. A megtorlástól féltő lakosok elhagyták Vértesacsát, és Újváriné Sigray Borbála 1723-ban katolikus rajnai frankokkal – 32 német parasztszaláddal - telepítette be a megüresedett falut.

Az eredetileg magyarok lakta falu életében jelentős változásokat hozott a németek betelepítése, hiszen innentől kezdve a német etnikum és a katolikus vallás vált uralkodóvá. A rekatolizálást támogatták az egymást követő földesurak, 1731-től Schmideg Tamás, majd 1753-ban a helyére lépő pálosok, akik a reformátusokat fokozatosan háttérbe szorították, végül 1765-ben királyi rendelettel megszüntették szabad vallásgyakorlatukat és 1769-ben még a templomukat is elvették. A lakosság egynegyedét kitevő reformátusság helyzete csak 1781-ben javult II. József császár türelmi rendelete hatására, de ekkor már csak alárendelt szerep jutott nekik a község életében. A római katolikus templomot a visszafoglalás után barokk stílusban építették át. A plébániaházat 1794-ben emelték (az 1950-es évek elején annyira leromlott az állaga, hogy újat kellett emelni helyette). II. József 1786-ban feloszlatta az erőszakos pálos rendet, és többek között az acsai birtokok is a kincstár, az ún. Vallásalap tulajdonába kerültek. Uralkodása után a felekezetek közötti viszony átalakult, 1838-ban építették fel a Vörösmarty utca elején álló, ma is működő református templomot. Változás történt a birtokviszonyokban is, a Vallásalap bérbé adta a birtokokat. 1816-tól József Nádor bérelte az uradalmat, melynek központja az alcsúti kastély megépítéséig (1829) Acsa volt.

A nádor felfejlesztette a gazdaságot, gazdálkodási technikát váltott, vetésforgót vezetett be, intenzív állattenyésztést folytatott. Az állattenyésztés fejlesztésére 1828-ban tagosítást hajtottak végre, és legelők elkülönítését tették meg. József nádor, majd István nádor a középítkezéseket ingyen adott építőanyagokkal támogatta. Az úrbéres jogviszonyban élő jobbágyság, valamint a szőlőművelésből és kézműiparból élő zsellérség 1848-ban szabadult fel a földesúri gyámkodás alól és kezdhette meg önálló szabad paraszti életét. Ez a fejlődés egészen 1880-as évekig dinamikus volt, ezt bizonyítja a népesség növekedése és a szőlők, prэшázak szaporodó száma is. A község lélekszáma 1784 és 1880 között kétszeresére gyarapodott. Mindeközben a német ajkú lakosság lassan kétnyelvűvé vált, az asszimiláció elkerülhetetlen volt. Az 1880-as években Vértesacsát is elérte a filoxéra járvány, a szőlő a Pató- és Kishegyen kipusztult, ezzel megállt a falu fejlődése, mivel a korábbi zsellér réteg fő megélhetési forrása veszett oda. Innentől kezdve megindult az elvándorlás Budapest és Székesfehérvár irányába, amit a Bicske-Székesfehérvár vasútvonal 1898-as megépítése megkönnyített.

„Acsa vegyes német-magyar falu, Székesfejér vármegyében, Lovasberény és Al-Csút közt, 1394 kath., 300 ref. lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Határát apróbb hegyek, dombok hasítják. Búzaja igen sikeres; rétjei jók; erdeje gyönyörű; gyümölcsöse sok; bora a legjobb közül való a megyében. F.u. József cs.k. főherceg, Magyarország volt nádora örökösei.” – Fényes Elek: Magyarország geográfiai szótára, Pest 1851

Kb. 35 évvel később, az 1888-ban megjelent, dr. Jekelfalussy József által szerkesztett „A magyar korona országainak Helységnévtára” –c. kötetben „a Fejér megyei Acsa (a hozzátartozó Új majossal) 350 házat és immár 2384 (német és magyar, római katolikus és református) lakost számlál. A településen postaállomás található.”

Vértesacsba lakosainak száma manapság hozzávetőlegesen ugyanannyi, mint bő másfél évszázada, Fényes Elek geográfiai adatgyűjtése idején. Legtöbben a két világháború között laktak a faluban, amikor több mint 2700 lakosa volt Vértesacsának.

1.2.1. VÉRTESACSA A XX: SZÁZADBAN

A vasút megépülését követően, az I. világháborúig tartó rövid időszakban a helyi módos parasztság és iparosság polgárosodásának jeleként számos gazdasági és kulturális egyesület alakult: pl. gazdasági önképzőkör; gazdaszövetség helyi szervezete; községi népkönyvtár.

A két világháború között fennmaradt a nagybirtok dominanciája, bár a Nagyatádi-féle földreform során közel 50 hektárt házhelynek mértek ki, és mezőgazdasági művelésre kparcelláztak közel 500 ha területet.

Az 1930-as népszámlálás adatai szerint Vértesacsba lakóinak száma 2700 (ebből 2067 fő német és 633 fő magyar nemzetiségű), az 1944. évi Helységnévtár 2720 főről tesz említést. Ekkortájt 757 család élt itt 644 házban, ezeknek több mint a fele nincstelen vagy szegényparaszt, akik napszámoként, cselédként vagy részes aratóként dolgoztak.

A két háború között a parasztság modernizálását segítette, hogy megalakult a Hitelszövetkezet, majd, 1929-ben bevezették a villamos energiát a községbe. Az 1929-33-as nagy gazdasági világválság után új szintet hozott a falu életébe a szövetkezetek megszervezése: Hangyaszövetkezet, Hitelszövetkezet, Tejszövetkezet. Egy korszerű szivógázüzemű malom is létesült a faluban.

A II. világháborúban a férfilakosság nagy részét behívták, a német ajkú Volksbund tagokat a német hadseregbe sorolták. A földeket az itthon maradottaknak kellett megművelni, és önmaguk ellátásán túl a háborús beszolgáltatásnak is eleget kellett tenni. A háború vége felé, 1944 decemberében érte el a front Vértesacsát, majd az orosz csapatok előrenyomulását követően hosszantartó bombázásoktól szenvedett a falu.

A háború után, az 1945-ös földreform során felosztották Habsburg József főherceg uradalmát, továbbá 103 Volksbund tag elkobzott birtokát. 1945 decemberében jelent meg a magyarországi németek Németországba történő áttelepítéséről szóló kormányrendelet. 1946 májusában Vértesacsáról 1600 német anyanyelvű lakost telepítettek ki Németország amerikai megszállási övezetébe. Helyükre több ütemben alföldi agrárproletárok, majd áttelepített szlovákiai magyarok kerültek. A később érkezett családok számára már alig akadt lakható ház a faluban. 1948-ban a lakosságcsere következtében Vértesacsára került felvidékiek számára már csak az itt maradt svábok melléképületbe költöztetésével tudtak helyet biztosítani. A betelepítettek számára a kényszerű lakóhely változtatás ugyanúgy a gyökerektől való fájdalmas elszakadást jelentette, mint a kényszerrel kitelepített német családok számára. A ki- és betelepítések következtében megváltozott a falu vallási – etnikai összetétele. A református magyarok kerültek túlsúlyba, a vallási, nemzetiségi és politikai ellentétek erősen kiéleződtek. A háború következtében Vértesacsca lakosságának összetételében óriási változás ment végbe, és a lakosság jó részének olyan sérelmei keletkeztek, amelyekre az évtizedek múlása is nehezen hozott enyhülést.

A mezőgazdaság (amely tradicionálisan a falu megélhetését biztosította) 1959-ben - az egyesített termelőszövetkezet révén – a legnagyobb helyi munkaadó lett. A hatvanas évek második felétől azonban egyre többen ipari üzemekben kényszerültek munkát keresni, és el is költöztek a faluból, mivel helyben nem volt munkalehetőség. Az 1948-ban államosított katolikus és református iskola számára 1968-ban építettek új épületet, 1970-től újra bevezették a német nyelv oktatását. A hetvenes években az elvándorlás következtében erőteljesen csökkent a falu népességszáma. Ez folytatódott, enyhébb mértékben, a nyolcvanas években is.

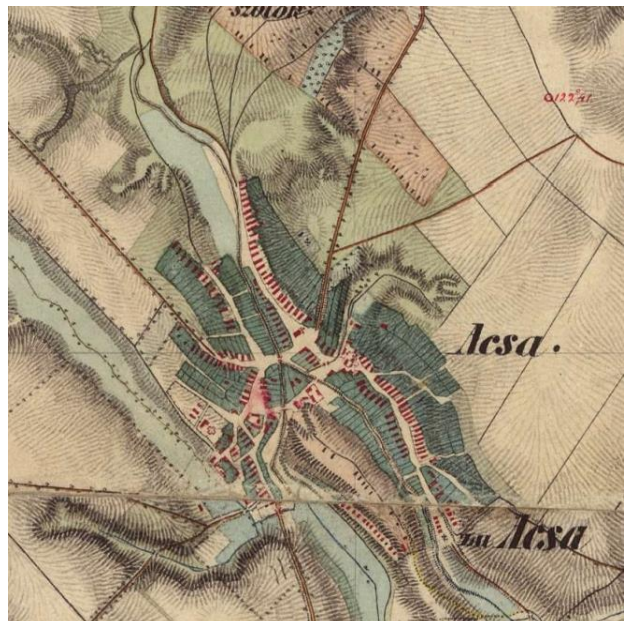
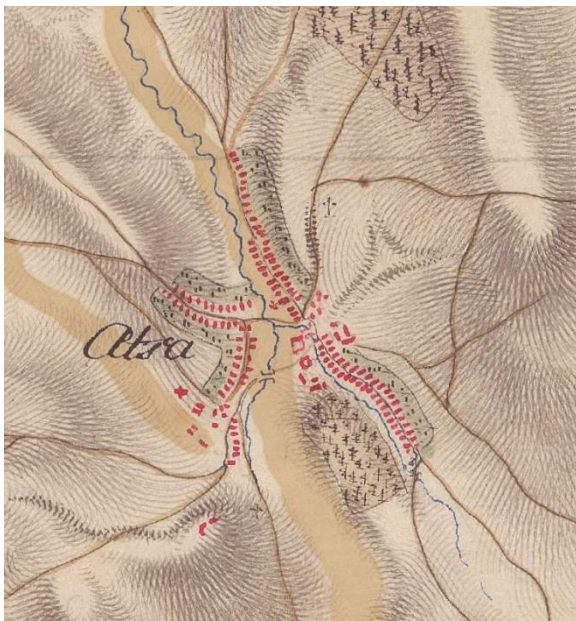
A rendszerváltás után, a gazdasági nehézségek ellenére, több területen jelentős előrelépés történt a faluban: víz-, gázhálózat, csatornázás, kábel tv biztosítja a kényelmet az acsai háztartások számára. A kilencvenes évek során, a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhetően újra növekedett a település lakóinak a száma. Azóta kisebb hullámzásokkal tartja az 1750 körüli szintet a lakónépesség száma.

1.2.2. A TELEPÜLÉSSZERKEZET KIALAKULÁSA

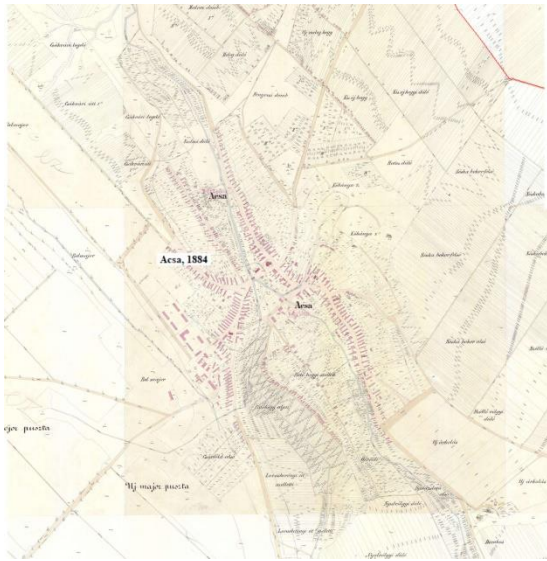
A vértesacscai patak két ága mentén létrejött település szerkezetét a domborzat, a víz és a Fehérvárra menő közlekedési út formálta. A mélyebb, vizenyős területeket a patak kiöntésétől tartva szabadon hagyták, helyette magasabb területeken építkeztek a település korabeli lakói. Építkezésre így egyedül a szűk, meredek hegyoldalak jelentettek lehetőséget, ennek köszönhető, hogy több helyen két utca fut egymással párhuzamosan, az utcák két oldalán a szintkülönbség az 5 métert is eléri a házsorok között egyes helyeken.

Vértesacsca első utcái a település északi részén jöttek létre. A falu főutcája ekkor a mai József Attila és Vörösmarty utcák voltak, ezen kívül a mai Kossuth Lajos és Fő utca épült be ebben az időben. A XIX. század közepéig bekövetkező változások a II. katonai térképen követhetők nyomon: a patak mentén vezető út szerepét átvette a falu mai főutcája. A település ekkor déli irányba nőtt tovább, valamint beépültek a Pató-hegy szőlői is. A Pató hegy aljában pedig egy újabb út létesült a patakra merőlegesen.

A századfordulón épült ki a Fehérvár és Bicske közötti vasútvonal, mely a vizenyős, szabad területeken került elvezetésre. Az 1920-as évekre rajzolódott ki a Fő utca útvonala, majd a település dél-nyugati részei indultak fejlődésnek. Ekkor jelölték ki a terület szabályos, derékszögű utcahálózatát, a terület teljes, mai állapotnak megfelelő beépítése már az 1950-es térképen követhető nyomon. Vértesacsca utolsó jelentős szerkezeti átalakulása a Fornai úti lakótelep 1986-os megépítése, mellyel Vértesacsca egy korábban nem előforduló településkarakterrel bővült.

Vértesacsca térképe az I. katonai felmérés során (1783)

Vértesacsca 1884-es kataszteri térképe

Vértesacsca térképe a II. katonai felmérés során (1859)

Légifotó 1987-ből

1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára

1.3.1. VILÁGÖRÖKSÉGI, ÉS A VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEK ÉS TERÜLETEK

Világörökségi, világörökségi várományos helyszín és terület Vértesacsa területén nem található.

1.3.2. ORSZÁGOS ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG ELEMEI

A Veszprém Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya előzetes adatszolgáltatása alapján Vértesacsán két országos védett műemlék, a Római Katolikus templom, valamint a vasútállomás épülete található. A Római Katolikus templom környezete műemléki környezeti védeltséget élvez.

Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi fok
Műemlék				
1.	263	József Attila u. 1.	Római katolikus templom	Műemlék
2.	985/12	Fő utca	Vasútállomás felvételi épülete	Műemlék
Műemléki környezet				
1.	252, 260, 47/2, 47/1, 44, 45, 262/7, 287			R. k. templom ex-lege műemléki környezete

1.3.3. VÉDETTÉ NYILVÁNÍTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ÉS NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK.

Lelőhelyek hivatalos számozása, megnevezése és a vonatkozó hrsz.-ek

A Kötv 11. § szerint: A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. Vértesacsa település területét a hatósági adatközlés szerint 9 nyilvántartott régészeti lelőhely érinti.

Lelőhely azonosító	Helyszín, elnevezés	Jellege	Kora	HRSZ nyilvántartott adatok	Megjegyzés
22430	Mester utca 8.	Sír	Ismeretlen kor	1309	
57016	Vasútállomás	Telepnyom Telepnyom	Óskor Római kor	604/1, 923/2, 926, 967/1, 903, 902, 907, 906, 899, 985/12, 930, 929, 932, 931/1, 937, 944, 928, 936, 971, 938, 931/2, 959/1, 955, 942, 927, 911, 910, 914, 915, 918, 923/1, 922, 091/70, 091/122, 091/123, 091/124, 091/108	
22426	Vértesacsai- vízfolyás	Telepnyom Telepnyom	Bronzkor Római kor	0251	
22428	Templomkert	Temető Templom	Középkor	263	
22429	Ady Endre utca 6.	Verem	Kora újkor	1169	
39201	Sápitói rét	Szórvány Fal	Római kor Római kor	0246/10, 0246/11, 0246/12, 0246/13, 0246/14, 0246/15, 0246/16, 0246/17, 0246/18, 0246/4, 0246/5, 0246/6, 0246/7, 0246/8, 0246/9	
22427	Csákvári út	Sír	Ismeretlen kor	0205/1	A terület a bejárás során leszűkítésre került. A Halom koordinátái EOV: 612600, 227053. A középpont körül megrajzolt 50 méter sugarú körben

					javasolt lehatárolni, az eredeti kontúrokat Régészeti Érdekű Területként kell feltüntetni.
21727	Pinceharaszt-dűlő	Sír	Népvándorlás kor, avar kor	0187/8	
21725	Körtvélyeslaposi-dűlő	Sír Temető	Népvándorlás kor, avar kor (közép avar) Római kor	0215/8, 0215/26	

Régészeti lelőhelyek térképe

1.3.4. RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK RÖVID LEÍRÁSA

Mivel a község területét elkerülték a régészeti örökség szisztematikus kutatását célzó munkák, ennek az örökségnek a számbavételekor, ma is a korábbi kutatásokból és helytörténeti irodalomból ismert alapadatokra és a terület kedvező környezeti adottságaira támaszkodhatunk.

A Vértesacsca területén ismert történeti horizontok egyértelműen a Vértesacscai-vízfolyás mentén, illetve az arra merőleges, nyugat, északnyugat irányú vízjárta, ma már részben elláposodott, vagy kissé feltöltődött völgyek magaspartjain (Belmajor, Páskom, Újmajor, Malombomb) helyezkednek el. A katolikus templom környezetében feltételezhető Árpád-kori, középkori településközpont pedig egyértelműen a mai község közvetlen előzményének tekinthető. A fenti topográfiai adottságok miatt érdemes figyelembe venni, hogy az azonosított régészeti lelőhelyek legtöbbször a nyilvántartottnál nagyobb kiterjedésű, akár több korszakot is magában foglaló régészeti lelőhelyeket, összefüggő lelőhelykomplexumokat alkotnak. Ezért a nyilvántartott kontúrokkal érintkező területek régészeti érintettségét nem lehet kizárni. Különösen fontos ennek a szempontnak az érvényesülése, hiszen a jelenlegi település történeti előzményei miatt a lakó övezetek, illetve a belterület infrastruktúrájának távlati fejlesztése, csak egyes régészeti lelőhelyek bolygatásával valósulhat meg.

A régészeti lelőhelyállomány áttekintésekor ugyanakkor ki kell térni egy általános, Vértesacsát is érintő problémára. Egyes régészeti lelőhelyek lehatárolása, a szakmailag elfogadható pufferzónák ellenére is, indokolatlanul nagy. Így például a Pinceharaszt-dűlő, a Csákvári út, Körtvélyesláposi-dűlő Vértesacscai-vízfolyás és a Sápítói rét régészeti lelőhelyek esetén (azonosítók sorrendben: 21727, 22427, 21725, 22426, 39201) a védett régészeti érték jellegéből nem feltétlenül következik a jelentős méretű kontúr. Ez utóbbiak ráadásul parcellahatárokat követnek és nem tükrözik a valós régészeti érintettséget.

Ezek a területeken a konkrét lelőhelyek, a jelenlegi művelési ágak miatt nem azonosíthatóak. Így az ezeket a lehatárolásokat érintő, bármilyen bolygatással járó beavatkozás esetén az egyes helyrajzi számok valódi régészeti érintettségét, az adott beavatkozás ismeretében, kell tisztázni! Az ún. a Csákvári út régészeti lelőhely (azonosító: 22427) esetén sikerült a helysínen azonosítani a korábban feltételezett halomsírt, így ott a valós régészeti érintettség leszűkíthető. Szomorú tény azonban, hogy a nagy méretű, atipikus, feltehetően temetkezést rejtő halmot, feltehetően az elmúlt 1-2 évtizedben kirabolták. Ennek nyomai, a rablás nagyméretű kürtője, egyértelműen azonosítható.

Csákvári út (azonosító: 22427)

Csákvári út (azonosító: 22427), a halom

Csákvári út (azonosító: 22427), a halom

Csákvári út (azonosító: 22427), rablógödör a halomban

1.3.5. HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG ÉRTÉKLELTÁRA

A településképi rendelet az alábbi épületeket javasolja helyi védelemre:

Sorsz..	Megnevezés	HRSZ	Épület címe	Védettség
1.	Református templom és környezete	89,90,9 1	Vörösmarty u. 38.	helyi védelemre javasolt
2.	Volt kisiskola épülete	298	Vörösmarty u. 9.	helyi védelemre javasolt
3.	Pálos rend pincéje, támfal	299	Petőfi Sándor utca	helyi védelemre javasolt
4.	Malom	64	Fő utca 12.	helyi védelemre javasolt

Települési értéktárba javasolt épületek katasztere

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Épület címe	Védettség
1.	Népi lakóház	1224	Vendel tér 3.	
2.	Népi lakóház	1225	Vendel tér 4.	
3.	Népi lakóház	100	Vörösmarty u. 34.	
4.	Népi lakóház	106	Vörösmarty u. 48.	
5.	Népi lakóház	246	Vörösmarty u. 19.	
6.	Népi lakóház	247	Vörösmarty u. 17.	
7.	Népi lakóház	227	Vörösmarty u. 53.	
8.	Népi lakóház	72	Vörösmarty u. 8.	
9.	Népi lakóház	181	Vörösmarty u. 126.	
10.	Népi lakóház	1464	Kazay Endre u. 29	
11.	Népi lakóház	10	József Attila u. 32.	
12.	Népi lakóház	2	József Attila u. 38.	
13.	Népi lakóház	1147	Ady Endre u. 22.	
14.	Népi lakóház	1109	Ady Endre u. 65.	
15.	Népi lakóház	1075	Kossuth Lajos u. 35.	
16.	Présház	2240	Öreg-meleghegy	
17.	Présház	2277	Öreg-meleghegy	
18.	Présház	2204	Öreg-meleghegy	
19.	Présház	2193	Öreg-meleghegy	
20.	Présház	2106	Öreg-meleghegy	
21.	Présház	2107	Öreg-meleghegy	
22.	Présház	2211	Öreg-meleghegy	
23.	Présház	2172	Öreg-meleghegy	
24.	Présház	2333	Öreg-meleghegy	
25.	Présház	2061	Kis-újhegy	
26.	Présház	2070	Kis-újhegy	
27.	Présház	2084	Kis-újhegy	

A helyi egyedi védelemre javasolt köztárgyak listája a következő:

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Érték címe	Védettség
1.	Kőkeresztek, stációk	544/1	Kálvária	helyi egyedi védelemre javasolt
2.	Kőkereszt	2252	Öreg-meleghegyi zártkert	helyi egyedi védelemre javasolt
3.	Kőkereszt	195	Vörösmarty u. 83.	helyi egyedi védelemre javasolt
4.	Kőkereszt	48/2	József Attila 46.	helyi egyedi védelemre javasolt
5.	Kőkereszt	1167	Ady Endre u. 8.	helyi egyedi védelemre javasolt
6.	Kőkereszt	1284	Fornai utca 16/2	helyi egyedi védelemre javasolt
7.	Kőkereszt	03	külterületen, Alcsút és Vértesacsba határában	helyi egyedi védelemre javasolt
8.	Fakereszt	1504	Dózsa György út 10.	helyi egyedi védelemre javasolt

A helyi egyedi védelemre javasolt természeti értékek listája a következő:

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Érték címe	Védettség
1.	Vendel tér fái	1239/3	Vendel tér	helyi védelemre javasolt táji érték
2.	Játszóter fasora	1239/2	Vendel tér	helyi védelemre javasolt táji érték
3.	Általános iskola kertje	1246	Vendel tér 17	helyi védelemre javasolt táji érték
4.	Gyümölcsfasor az általános iskolánál	1246	Vendel tér 17	helyi védelemre javasolt táji érték
5.	Fő utcai fasor	1039/1	Fő utca 80	helyi védelemre javasolt táji érték
6.	Fő utcai facsoport	1039/1	Fő utca 96	helyi védelemre javasolt táji érték
7.	Temető fasora	48/1	Fő utca 1	helyi védelemre javasolt táji érték
8.	Katolikus templom fái	262	József Attila utca 1	helyi védelemre javasolt táji érték
9.	Vörösmarty Mihály utcai fasor	252	Vörösmarty Mihály utca 6-10	helyi védelemre javasolt táji érték
10.	Fornai utcai fűzfa	1285	Fornai utca 31	helyi védelemre javasolt táji érték

2. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK ELEMZÉSE

Részletes építészeti örökségvédelmi vizsgálat készült a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet megalapozásához, melyben bemutatásra került a település történeti leírása, kataszterezésre kerültek az országos építészeti örökség elemei, valamint a helyi építészeti örökségi értékek, összhangban a Kormányrendelet követelményeivel. Az értékvizsgálatot jelen dokumentáció melléklete tartalmazza. A tájszerkezet alakulását a megalapozó munkarészek tartalmazzák, itt szintén nem ismételjük meg.

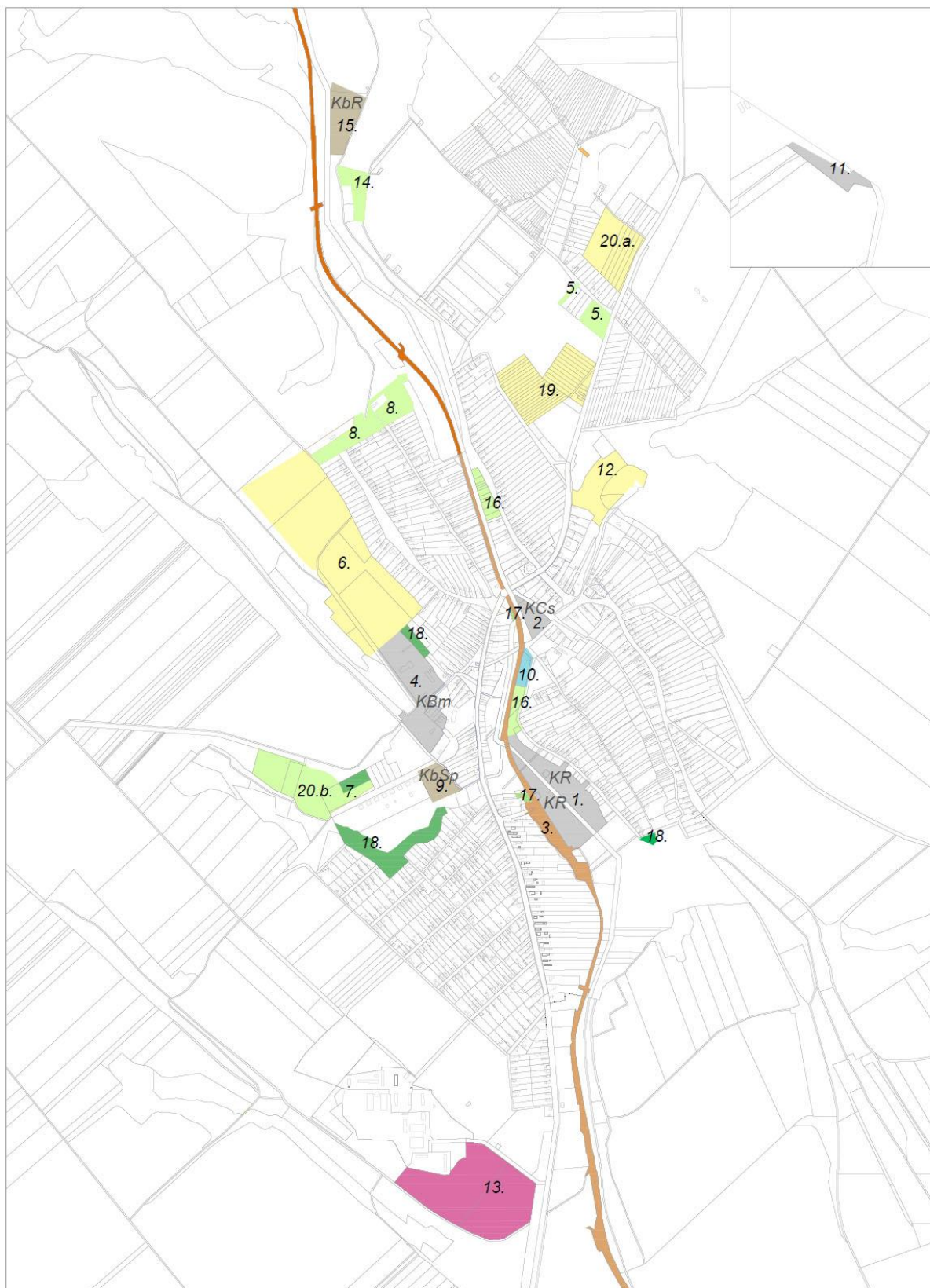
Tervezett változtatások összefoglalása

A településrendezési eszközök alátámasztó javaslatának 2.3 fejezete részletesen tartalmazza Vértesacsca településszerkezetében tervezett főbb változtatásokat.

Mivel az alátámasztó javaslat részletesen bemutatja ezeknek a változásoknak a hátterét, továbbá a következő fejezetekben elemezzük a változtatások hatásait a műemléki elemekre, a történeti településre, ezért itt nem ismertetjük újra a változtatások lényegét, csupán felsoroljuk.

	A jelentősebb beavatkozás megnevezése	Új területfelhasználás	Korábbi területfelhasználás
1.	Belső tájkép legeltetéses fenntartása	Különleges terület – Rekreációs terület	Különleges terület - Strand
2.	Családliget ökömenikus park létrehozása	Különleges terület – Családi szabadidőközpont területe	Különleges terület – Sport és szabadidőközpont területe
3.	Vál-völgyi kisvasút meghosszabbítása	Kötőpályás közlekedési terület (vasút)	Térségi kerékpárút
4.	Belső major mezőgazdasági telephely fejlesztése	Különleges terület – Belső major területe	Településközponti vegyes
5.	Föngyöskert bővítése	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület	Kertes mezőgazdasági terület
6.	Távlati lakóterületi fejlesztési terület visszavonása	Általános mezőgazdasági terület	Kertvárosias lakóterület
7.	Lakóterületi fejlesztési terület visszavonása	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület, Védelmi rendeltetésű erdőterület	Kertvárosias lakóterület
8.	Lakóterületi fejlesztési terület visszavonása	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület	Falusias lakóterület
9.	Sportpálya önálló területfelhasználásba sorolása	Különleges terület – Sportpálya területe	Zöldterület
10.	Vízműtelep fejlesztése	Vízgazdálkodási terület	Zöldterület
11.	Egészségügyi intézmény korrekciója	Különleges terület – Egészségügyi és szociális intézmény területe	Erdőterület
12.	Kegyeleti park tartalékterületének csökkentése	Általános mezőgazdasági terület	Különleges temető terület, Erdőterület
13.	Gazdasági területek diverzifikációja	Általános gazdasági terület	Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület
14.	Szennyvíztisztító telep tartalék területének csökkentése	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület	Különleges szennyvíztisztító terület
15.	Rendezvényterület kijelölése a horgásztótól délre	Különleges beépítésre nem szánt rendezvényterület	Zöldterület, Korlátozott használatú mezőgazdasági terület
16.	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági területek kijelölése a belterületi vízfolyásszakaszok mentén	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület	Zöldterület

	A jelentősebb beavatkozás megnevezése	Új területfelhasználás	Korábbi területfelhasználás
17.	Zöldterületek kismértékű korrekciója	Zöldterület	Kertvárosias lakóterület, Településközponti vegyes terület
18.	Erdősült területek erdőterületbe sorolása	Védelmi rendeltetésű erdőterület	Zöldterület, Vízgazdálkodási terület
19.	Általános mezőgazdasági területkijelölése a Föngyöskerttől délre	Általános mezőgazdasági terület	Kertes mezőgazdasági terület
20.	Mezőgazdasági és erdőgazdasági területek felülvizsgálata		
	a) Általános mezőgazdasági területek kijelölése	Általános mezőgazdasági terület	Korlátozott használatú mezőgazdasági terület
	b) Korlátozott használatú általános mezőgazdasági területek kijelölése	Korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület	Erdőterület, Általános mezőgazdasági terület, Vízgazdálkodási terület
	c) Erdőterületek kijelölése	Védelmi rendeltetésű erdőterületek	Mezőgazdasági terület
	d) Közjóléti rendeltetésű erdőterület kijelölése	Közjóléti rendeltetésű erdőterület	Erdőterület (Eg)
	e) Kertes mezőgazdasági terület korrekciója	Kertes mezőgazdasági terület	Erdőterület

2.1. Változások hatása a régészeti örökségre

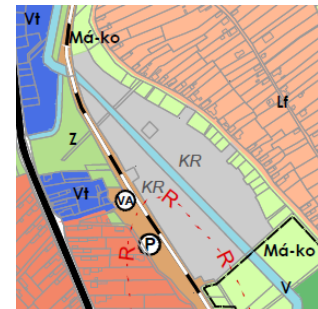
Belső tájkép legeltetéses fenntartása

Változtatással érintett a terület a felhagyott észak-déli irányú vasútvonal keleti oldalán, a beépített belterület terület peremén helyezkedik el. A Vértesacscai-vízfolyás, hosszában két részre osztja. Jelenleg kisebb facsoportokkal tagolt rét. Régészeti bejárására nem volt lehetőség. Ismert régészeti lelőhely nem érinti, viszont kedvező topográfia adottságai miatt mindenképpen Régészeti Érdekű Területként kell kezelni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.

Hatályos

Tervezet

Családliget ökumenikus park létrehozása

A változtatással érintett a terület a felhagyott vasútvonal és a Vértesacscai-vízfolyás keleti oldalán fekvő, nagyjából háromszög alaprajzú telek, ami jelenleg rét. Régészeti bejárására nem volt lehetőség. Ismert régészeti lelőhely nem érinti, viszont kedvező topográfia adottságai miatt mindenképpen Régészeti Érdekű Területként kell kezelni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.

Hatályos

Tervezet

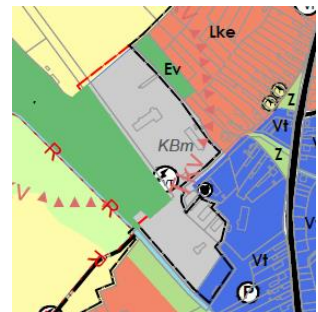
Belső major mezőgazdasági telephely fejlesztése

Nagy kiterjedésű több épülettel tagolt majorsági területe részben beépített mezőgazdasági üzemi terület. Bejárására nem volt lehetőség. Területének jelentős része a Belmajori-völgy északkeleti magaspertjén fekszik. Ismert régészeti lelőhely nem érinti, viszont kedvező topográfia adottságai miatt mindenképpen Régészeti Érdekű Területként kell kezelni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni:

Hatályos

Tervezet

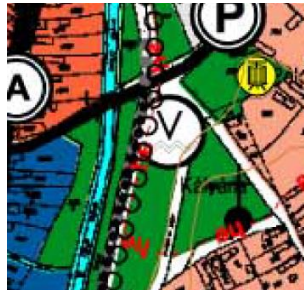
Ha régészeti feltárás nélkül régészeti emlék, lelet vagy annak tűnő tárgya kerül elő, a felfedező, a tevékenység felelős vezetője, az ingatlan tulajdonosa, az építtető vagy a kivitelező köteles

- a) az általa folytatott tevékenységet azonnal abbahagyni,
- b) a jegyző útján a hatóságnak azt haladéktalanul bejelenteni, amely arról haladéktalanul tájékoztatja a mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerint feltárásra jogosult intézményt, valamint
- c) a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről - a felelős őrzés szabályai szerint - a feltárásra jogosult intézmény intézkedéséig gondoskodni.

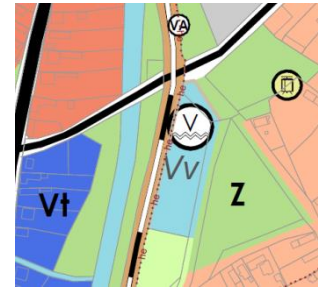
(továbbiakban: a 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.)

Vízműtelep fejlesztése

A változással érintett terület, a szennyvíztisztító telep területe. A felhagyott vasútvonal mentén, a falutól északi, északkeleti irányban fekszik a Malomdomb délnyugati leejtőén a Vértesacscai vízfolyás felett. Területe kevés kivétellel beépített, fűvesített. Régészeti bejárására nem volt lehetőség. Ismert régészeti lelőhely nem érinti, viszont kedvező topográfia adottságai miatt mindenképpen Régészeti Érdekű Területként kell kezelni.

Hatályos

Tervezet

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.

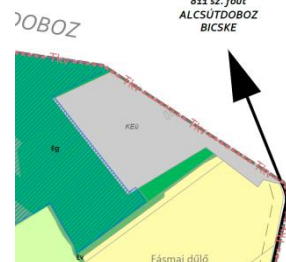
Egészségügyi intézmény korrekciója

Változtatással érintett a terület zárt, korábbi katonai létesítmény. A fallal körbevett terület egy telepített erdőben fekszik. Bejárásra, a beépített és zárt terület miatt nincs lehetőség. A területet érintő régészeti kockázat nem ismert.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.

Hatályos

Tervezet

Gazdasági területek diverzifikációja

A változással érintett terület, a település déli délnyugati oldalán fekvő majorság (II. számú Major) és annak közvetlen környezete. Részben beépített, részben legelő hasznosítású. A műút közelében fekvő, délkeleti szakasza mezőgazdasági művelés alatt áll. Előbbiek a beépítettség és területhasználat, utóbbi pedig a lábön álló gabona miatt nem volt alkalmas régészeti bejárásra.

Hatályos

Tervezet

Ismert régészeti lelőhely nem érinti, de kedvező topográfia adottságai miatt mindenképpen Régészeti Érdekű Területként kell kezelni. Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni.

2.2. Változások hatása a történeti településre, a település- és tájszerkezetre

Általánosságban megállapítható, hogy a változások a településszerkezet finomítását, korrekcióját jelentik. A módosítások többsége nem generál lényegi változtatást, elsősorban a valós állapothoz való igazítást szolgálják.

Történeti település

A tervezett módosítások közül a történeti települést az 1; a 2. és a 4. módosítás érinti. Az 1. módosítás a Patóhegyi vízfolyás menti területet Különleges Rekreációs területbe sorolja, mely a terület komplex, állattartással való fenntartását szolgálja. A tervezett területfelhasználás erősíti a terület karakterét, illeszkedik a történeti település karakteréhez. A 2. számú módosítás a vízfolyások találkozásánál fekvő területet rendezvénytérként és közösségi tér szolgáltató, Különleges Családi szabadidőközpont területébe sorolja. A terület korábban Különleges sport-és szabadidőközpont területfelhasználásba tartozott, így a módosítás nem okoz jelentős változtatást a településmagban. A 4. számú módosítás, az 1. számú majort sorolja át a major adottságaihoz kialakított különleges területbe. A módosítás célja, hogy a területen jelenleg is működő mezőgazdasági telephely működését elősegítse, így a történeti településrésze nem lesz hatással.

Változások hatása a településszerkezetre

A településrendezési eszközök módosításai közül 3. számú módosítás, a Vál-völgyi kisvasút meghosszabbítása jelenti a legnagyobb változást. Ugyanakkor, mivel a kisvasút nyomvonala a korábbi vasúti pálya helyén került kijelölésre, nem jár jelentős átalakulással. A fejlesztés hatására a vasútállomás környezetének településközponti jelentősége felerősödhet. A településszerkezet kompaktságát segítik elő a lakóterület visszasorolások (7. és 8. számú módosítások), melynek köszönhetően a településen megjelenő fejlesztési szándékok a meglévő épületállomány felújítására koncentrálnak.

Változások hatása a tájszerkezetre

A tájszerkezetre elsősorban a 15; a 18; a 19. és a 20. számú változások lehetnek hatással. A horgásztótól délre kijelölt rendezvényterület a horgászto turisztikai szerepének erősítését szolgálja. A módosításnak köszönhetően kis mértékű építési jogokat kap a terület, összhangban van a horgásztó adottságaival. A vízfolyások mentén korlátozott használatú általános mezőgazdasági területek kerültek kijelölésre (16. számú módosítás) melynek célja, hogy ökológiai diverzitását fenntartsák, ezért a módosítás a tájszerkezet fenntartása szempontjából kedvező. A településrendezési eszközök jelenlegi tájhasználatához való igazítását a beerdősült területek erdőterületbe sorolása (18. számú módosítás).

2.2.1. VÁLTOZÁSOK HATÁSA A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ MŰEMLEKI ÉRTÉKEKRE

A településrendezési változások a község műemlékei közül egyedül a vasútállomás épületeit érintik. A módosítás a műemlék szempontjából kedvező, mivel a jelenleg üresen álló, és leromlott állapotú épület újra használatba kerül, és a kisvasút meghosszabbítása során várhatóan sor kerül a felújítására.

3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

Az értékleltárban szereplő értékek megőrzése csak a helyi építési szabályzat és a településképi rendelet összhangjával biztosítható. Ezért fontos, hogy már a véleményezési szakaszra olyan dokumentum kerüljön kidolgozásra, melyben ez az összhang már megteremtődött.

A helyi építési szabályzat és szabályozási terv részéről a következő szempontok, követelmények segítik elő az értékek megőrzését, melyre a tervezés során a tervezőcsapat törekedett:

- Megfelelő területhasználat megválasztása: lehetővé teszi a védett értékek szerepüknek, rendeltetésüknek megfelelő használatát, a nem használt épületek újrahaszonítását (pl. településközponti terület)
- A védett értékkel összhangban lévő paraméterek alkalmazása:
 - a védett értékhez illeszkedő épületmagasság, beépíthetőségi mérték meghatározása (nem használt épület esetén annak értékőrző fejlesztését lehetővé tevő szabályozás)
 - legkisebb zöldfelület mértékének meghatározása

Az értékek védelmének hatékony módja a településképi arculati kézikönyv kidolgozása és a településképi rendelet megalkotása. A településképi rendelet megalkotásakor elsősorban a történelmi településmagban meg kell határozni

- az épületek és melléképületek, melléképítmények egymáshoz viszonyított elhelyezkedését,
- az épülettömeget befolyásoló paramétereket (pl. épületszélesség)

- a homlokzat kialakítását,
- az alkalmazható díszítőelemeket
- a tetőformát,
- az épületszínezést,
- az egyes épületrészek anyaghasználatát,
- a műszaki berendezések, reklámok elhelyezését

Az egyedi védelem alatt álló épületek esetén szükséges meghatározni

- az eredeti építészeti részletek megtartását
- a tömegarány megtartását
- a bővítésük irányát
- műszaki berendezések és reklámok elhelyezésének feltételeit
- a rendeltetés változás lehetőségét, feltételeit

A védett értékek fennmaradása hosszú távon biztosítható megfelelő támogatási rendszer kidolgozása.

Régészeti értékek esetében

A vizsgált területen belül 9 nyilvántartott régészeti lelőhelyről vannak ismereteink. Ahogy erről korábban szó esett, ezek legnagyobb részét beépített és általános mezőgazdasági területen, helyezkednek el. Így jellemzően nem ismert, a jelenlegi, alapvetően mezőgazdasági tevékenységből és az egyes beépítési változásokkal, infrastruktúra fejlesztéssel járó, általános kockázatoknál nagyobb, a lelőhelyek állapotát veszélyeztető kiterjedtség. A településtervezés során egyértelműen figyelembe kell venni azonban, a területet tagoltságából fakadó, egyedi településtörténeti adottságokat. A jelenlegi, illetve egykori patak völgyek környezetében fekvő kedvező adottságú dombhátak, magaspártok esetén ezek régészeti érintettségét akkor sem lehet kizárni, ha ott nincs ismert, nyilvántartott lelőhely.

A középkori Vértesacsza előzményének tekinthető település központja, és egykori plébániája, illetve az ez utóbbihoz szervesen illeszkedő, templom körüli temető is a mai község belterületén fekszenek. A jelenlegi hasznosítás nem áll ellentétben a régészeti lelőhelyek hosszú távú fenntarthatóságával, ugyanakkor az ebben történő bármilyen, jövőbeni, talajbolygatással járó beavatkozás (beépítés, közműfektetés) esetén számítani kell az egykori épített környezet megjelenésére.

A régészeti lelőhelyek lehatárolására vonatkozó információkat, a megfigyelés változatos körülményei és a környezeti adottságok miatt legtöbbször csak tájékoztató jellegűnek lehet tekinteni. Az adatok mögött, több esetben összefüggő, nagy kiterjedésű történeti települések, települési rendszerek sejthetőek. Ezért az ismert és közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelyeken kívül újabb régészeti jelenségek, esetenként újabb régészeti lelőhelyek, - a római kori lelőhelyből kiindulva pedig - ismeretlen épített történeti környezet (maradandó anyagból épült falak, épületek) - előkerülését nem lehet kizárni!

3.2. Önkormányzati feladatok

A településképi és az épített értékek védelmének érdekében az önkormányzatnak Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) alapján településképi rendeletet kell alkotnia, melyben a településképi, és az értékek megőrzését biztosítandó részletes előírásokat, felújításhoz kapcsolódó támogatási rendszer szabályait kell elfogadni.

Mivel a településrendezési eszközök és a településképi rendelet egymással párhuzamosan készül, ezért szükséges a két terv összehangolása, a tervezők folyamatos együttműködése. Fontos, hogy az összhang már meglegyen a véleményezési szakaszra kiküldendő dokumentumok között.

Az önkormányzat a helyi értékek megőrzése, fejlesztése érdekében ösztönözheti a lakosságot közösségi programok rendezésével, helyi pályázatok kiírásával (pl. faluképhez kapcsolódóan: „legszebb kert”, „legszebb utca”, falunap).

Az önkormányzat régészeti feladatai:

A régészeti lelőhelyeket érintő tervezett besorolási változtatásokhoz kapcsolódó tervezés és a földmunkával járó kivitelezés során fenti megfigyeléseket, illetve az értékvédelmi tervben tett megállapításokat és javaslatokat figyelembe kell venni, a régészeti lelőhelyek védelme érdekében a 2001. évi LXIV. törvény, illetve a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet rendelkezései alapján kell eljárni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) rendelkezései az irányadóak.

4. NYILATKOZAT

Nyilatkozat a tervezett megoldásokról és kulturális örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésre való jogosultságról

Alulírott, Dr. Belényesy Károly, régész, nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 84. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben, valamint a 439/2013. (XI. 20.) Korm. rendeletben foglalt előírásnak megfelelően rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Régész diploma száma: 660/99 (ELTE-BTK)

Szakértői engedély száma: 15-016

A településrendezési tervben szereplő megoldások megfelelnek az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

Budapest, 2019. április 26.

Dr. Belényesy Károly
régész, örökségvédelmi szakértő

FÜGGELÉK:

Kulturális örökségvédelmi, régészeti törvények, rendeletek, fogalmak

Néhány kiemelt fogalom:

Régészeti lelőhely: földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatóak. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 35.)

Kategóriái:

Nyilvántartott régészeti lelőhely: a közhiteles nyilvántartásba vett, e törvény alapján általános védelem alatt álló régészeti lelőhely. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 23.)

Védetté nyilvánított régészeti lelőhely: miniszteri döntéssel, határozattal vagy e törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánított kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű, nyilvántartott régészeti lelőhely. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 45.)

Régészeti védőövezet: a védetté nyilvánított régészeti lelőhely környezete, amely biztosítja annak fenntarthatóságát, megközelíthetőségét, tájképi védelmét. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 38.)

Tájképi jelentőségű régészeti lelőhely: olyan régészeti lelőhely, amely megjelenésével környezetének meghatározó tájképi eleme (így különösen erőd, erődítés, vár, templom maradványai, földvár, halomsír, kunhalom, a domborzatból kiemelkedő, többszörösen rétegzett tell-település); 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet, 11. pontja

Régészeti érdekű terület: Valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető. (2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről 7. § 29.)

Régészeti lelet: a régészeti örökség érzékelt, felfedezett, feltárt - jellegénél fogva - ingó eleme, függetlenül attól, hogy eredeti helyéről, összefüggéseiből, állapotából elmozdult, elmozdították-e vagy sem. Nem minősülnek régészeti leletnek a régészeti korú tárgyak. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 33.)

Régészeti megfigyelés: a beruházás földmunkájának régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén a régészeti bontómunka elvégzése és dokumentálása. (2001. évi LXIV. törvény 7.§. 36.)

Nagyberuházás: 2001. évi LXIV. törvény, 7 § 20. az alábbi, földmunkával járó beruházás:

- a) a bruttó 500 millió forintos értékhatárt meghaladó teljes bekerülési költségű beruházás,
- b) a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt beruházás,
- c) a védmű-, töltés- és a 2500 hektár alapterületet meghaladó árapasztótározó-építés, vagy
- d) azon közérdekű célú beruházás, amelynek megvalósítása érdekében a kisajátításról szóló törvény szerint kisajátítást végeztek.

Előzetes régészeti dokumentáció: Valamely terület régészeti érintettségének tisztázására, a régészeti örökség elemeire vonatkozó ismeretek (különösen a lelőhely jellegének, korának, kiterjedésének és intenzitásának) megszerzésére és pontosítására szolgáló, valamint az ebből következően elvégzendő régészeti feladatellátás formájának, idő- és költségvonzatainak meghatározásához hozzájáruló, az ismert adatok és források feldolgozásával, a lelőhely állapotában maradandó változással nem járó műszeres lelőhely-, illetve leletfelderítés, terepbejárás és próbafeltárás alkalmazásával készült dokumentum. 2001. évi LXIV. törvény, 7 § 3.

Mentő feltárás: régészeti emlék vagy lelet régészeti feltáráson kívüli, váratlan előkerülése során alkalmazandó, a közvetlenül érintett elemek szakszerű megmentésére irányuló azonnali beavatkozás. 2001. évi LXIV. törvény, 7 § 14.

A kulturális örökség védelemét megalapozó nemzetközi jogszabályok jegyzéke:

„1954. évi Hágai Egyezmény” (1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában, Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területről való kivitelének tilalma tárgyában) kihirdetéséről;

„a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről szóló 149/2000 (VIII. 31) Korm. rendelet

455/2017. (XII. 27.) Korm. rendelet a világörökség védelmével összefüggésben a magyar államot megillető elővásárlási jog gyakorlásának szabályairól

2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről

Az örökségvédelemmel, régészeti lelőhelyek védelmével kapcsolatos alapvető jogszabályok jegyzéke:

1997. évi CXL. törvény „A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

2001. évi LXIV. törvény „A kulturális örökség védelméről” (továbbiakban Kötv.)

2012. évi CLII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról

2014. évi CVI. törvény a A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény és az azzal összefüggő törvények módosításáról

38/2015. (III.11.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról

13/2015. (III. 11.) MVM rendelete a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálójának anyagi elismerésének részletes szabályairól

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról

306/2016. (X. 13.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról

191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet az örökségvédelmi bírságról, módosítása: 38/2015. (III. 11.) Korm. rendelet 2. §

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 177§ (3) kulturális örökség védett elemének gondatlanul való megsemmisítése, megrongálása, elvitele, áthelyezése, elmozdítása szabálysértés

2012. évi C törvény a Büntető Törvénykönyvről. 357 § műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása, 358 § védett kulturális javakkal való visszaélés, orgazdaság 378. § (3) b) pont

Kiemelt paragrafusok:

Kötv.: 3. § A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni.

8. § (1) A Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, és e törvény erejénél fogva védelem alatt áll.

9. § A régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak.

10. § (1) A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.

(2) A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.

11. § A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

19. §(1) A földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyony kitermelését is (a továbbiakban együtt: fejlesztések, beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.

(2) A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

(3) A régészeti feltárások költségeit - a mentő feltárás, valamint a 23/F. § (6) bekezdésében foglalt eset kivételével - a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált.

(4) A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A hatósági ár képzésének szabályait, módját és mértékét jogszabály határozza meg. A hatósági árra vonatkozó szabályokat évente felül kell vizsgálni.

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet, 21. § (1) A nyilvántartott régészeti lelőhely állapotromlással járó tevékenység csak a Kötv. és e rendelet alapján, valamint az e rendeletben meghatározott engedéllyel végezhető.

(2) A nyilvántartott régészeti lelőhely állapotromlásának minősül a réteg vagy rétegsor átvágása, a történeti összefüggés megszüntetése, a régészeti leletek eredeti helyükről történő elmozdítása régészeti feltárás nélkül.

(3) A földmunkával járó beruházással el kell kerülni: a) a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyet, b) a nyilvántartott tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyet és c) az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emléket.

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet, 15. §

A nyilvántartott régészeti lelőhely akkor nyilvánítható védetté, ha a) az közérdekű célt szolgál,

b) hazánk történelmének és régészeti örökségének olyan kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű hiteles dokumentuma, ahol többféle feltárási módszerrel végeztek kutatást, valamint

c) további kutathatósága biztosítható, és

d) a lelőhelyen esetlegesen lévő régészeti emlék funkciója ismert és alaprajza hitelesen rekonstruálható.

Mentő feltárás:

Kötv.: 24. §(1) A régészeti emlékek és leletek előkerülése esetében is gondoskodni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzéséről. Ha a helyszíni megőrzésre nincs lehetőség, mentő feltárást kell végezni. Mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerinti intézmény jogosult.

(2) Ha régészeti feltárás nélkül régészeti emlék, lelet vagy annak tűnő tárgya kerül elő, a felfedező, a tevékenység felelős vezetője, az ingatlan tulajdonosa, az építető vagy a kivitelező köteles: a) az általa folytatott tevékenységet azonnal abbahagyni,

b) a jegyző útján a Hivatalnak azt haladéktalanul bejelenteni, amely arról haladéktalanul tájékoztatja a mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerint feltárássra jogosult intézményt és a hatóságot, valamint

c) a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről - a felelős őrzés szabályai szerint - a feltárássra jogosult intézmény intézkedéséig gondoskodni.

(3) A feltárássra jogosult intézmény köteles a mentő feltárást haladéktalanul megkezdeni, és folyamatosan - az elvárható ütemben - végezni, az előkerült régészeti leletet ideiglenesen elhelyezni.

(4) Ha a mentő feltárást nem lehet 30 nap alatt elvégezni, a hatóság hivatalból vagy a Hivatal javaslatára ideiglenesen védetté nyilváníthatja a földterületet.

26. §-A korábban ismeretlen, régészeti nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhely, illetve lelet feltáráson kívüli felfedezője vagy bejelentője jogszabályban meghatározottak szerint elismerésben részesíthető.

Régészeti érdekű területen előkerülő lelet, jelenség esetén a mentő feltárásokra vonatkozó szabályok érvényesek.

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet, 88. §

(2) A telekalakítási ügyben az eljáró hatóság a telekalakítási engedélyt megtagadhatja, ha a tervezett telekfelosztás következtében az egy telken fekvő régészeti emlék több telekre kerülne, és az veszélyezteti a régészeti emlék védelmét.

(3) A telekalakítási eljárás a védettség hatályát nem érinti, a telekalakítással érintett telek régészeti védelme a telekalakítás folytán létrejött telkekre is vonatkozik, kivéve, ha a hatóság a szakkérdés vizsgálatára során másként rendelkezik.

Örökségvédelemmel kapcsolatos intézmények, hatóság, hivatal témakörben:

379/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet a központi hivatalok felülvizsgálatával és a járási (fővárosi kerületi) hivatalok megerősítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról. A 276. §-a hatályon kívül helyezte 2017. január 1. napjával a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központról szóló 199/2014. (VIII. 1.) Korm. rendeletet.

Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ jogutódjai, feladatainak átruházása:

378/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet egyes központi hivatalok és költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával összefüggő jogutódlásáról, valamint egyes közfeladatok átvételéről: 34-37. §
34. § (1) A Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ (a továbbiakban: Forster Központ) 2016. december 31. napján jogutódlással megszűnik.

(2) A Forster Központ által ellátott,

a) a kulturális örökség elemeinek nyilvántartásával kapcsolatos hatósági és egyéb tevékenységgel,

b) a kulturális javak védelmével és a műtárgyfelügyelettel kapcsolatos hatósági és egyéb tevékenységgel, c) a világörökséggel, d) a nemzetközi ügyekkel, e) az állami elővásárlási jog gyakorlásával, f) *Hatályon kívül helyezte: 317/2017. (XI. 7.) Korm. rendelet 3. §. Hatálytalan: 2017. XI. 8-tól.*

g) a kulturális örökségi értékek osztályozásával, h) az örökségvédelmi tanácsadói testületek működtetésével,

i) a kulturális örökség elemei védettségével kapcsolatos tudományos előkészítéssel,

j) a kulturális örökségvédelem területét érintő szakértői tevékenységgel, a közszolgálati tisztviselők kötelező továbbképzésével, ismeretterjesztéssel és közművelődéssel, a szakmai és társadalmi együttműködéssel összefüggő feladatokat **2017. január 1-jétől a kulturális örökség védelméért felelős miniszter** (ezen alcím alkalmazásában a továbbiakban: miniszter) látja el.

1312/2016. (VI. 13.) Korm. határozat a központi hivatalok és a költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával kapcsolatos intézkedésekről

2016. évi CL. törvény Az általános közigazgatási rendtartásról

14/2015. (III. 11.) MvM rendelet a nagyberuházást megelőző régészeti feltárás végzésére jogosult intézmények és a feltárásban alvállalkozóként részt vevő szervezetek akkreditálásának szabályairól és eljárásrendjéről

144/2013 (V.14.) korm. rendelet a Nemzeti Örökség Intézete létrehozásáról

A muzeális intézményekben folytatható kutatásról szóló 47/2001 (III. 27.) Korm. r.

A régészeti leletek elsődleges leletfeldolgozásáról és muzeális intézménybe történő végleges befogadásáról szóló 52/2016. (XII. 29.) EMMI rendelet

Örökségvédelmi hatástanulmány:

439/2013. (XI. 20.) Korm. rendelet a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 83-84. §

Nemzetgazdaság és örökségvédelem témakörben:**Nagyberuházások:**

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet: 37. § (1) Nagyberuházással kapcsolatos régészeti feladatellátás esetén a régészeti feltárás elvégzésére vonatkozó általános követelményeket és a megelőző feltárásra vonatkozó szabályokat a 38-45. §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

345/2012 (XII.6.) Korm. rendelet – egyes közlekedésfejlesztési projektekkel összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről

2006. évi LIII. törvény a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről

A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény

93/2012. (V. 10.) Korm. r. az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről

2007. évi CXXIII törvény a kisajátításról

2011. évi CXCVI törvény a nemzeti vagyonról

Természetvédelem:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, 23. § a földvárak, halmok védelméről rendelkezik

1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról

Építésügy, településrendezési eszközök:

1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

2016. évi XXXVI. törvény Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról

40/2017. (III. 7.) Korm. rendelet egyes építésügyi és örökségvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról

334/2017. (XI. 9.) Korm. rendelet A településügyi dokumentumok készítéséhez szükséges térképi adatbázisok, adatok ingyenes átadása érdekében egyes kormányrendeletek módosításáról

2016. évi LXXIV. törvény a településkép védelméről

400/2016. (XII. 5.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek a településkép védelmével és a településrendezéssel összefüggő módosításáról

312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről

1. MELLÉKLET: ÉRTÉKKATASZTER

VÉRTESACSA KÖZSÉG ÉRTÉKKATASZTERE
VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

MEGBÍZÓ KÉPVISELŐI

Vértesacska Község Önkormányzata 8089 Vértesacska, Vörösmarty Mihály utca 2.
Kovács Zoltán, polgármester, Vértesacska Község Önkormányzata
Dr. Sisa András, jegyző, Vértesacska Község Önkormányzata

AZ ÜZENET KFT KÖZREMŰKÖDŐ MUNKATÁRSAI

Polgár Judit, ügyvezető, Üzenet kft.
Koszorú Lajos, településtervező, Üzenet kft.
Tábori Attila, településtervező, Üzenet kft.
Szaló Péter, településtervező, Üzenet kft.
Tornai Mátyás, építész, Város és Gazdaság kft.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	4
2. Földrajzi adottságok	4
3. Vértésacsza története, múltja	5
Vértésacsza a XX: században.....	6
A településszerkezet kialakulása	7
4. A belterületi épített környezet értékei	9
Présházak	11
Köztárgyak	12
5. Vértésacsza táji, természeti értékei.....	13
6. Értékkataszter	14

1. BEVEZETŐ

Vértesacska Község Önkormányzata a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet elkészítésével az Üzenet Kft.-t bízta meg. Jelen dokumentum a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet készítését alapozza meg, kataszterbe rendszerezve a védett értékeket. Tartalma az örökségvédelmi hatástanulmány vonatkozó részének figyelembevételével készült. A kataszter végén egy összefoglaló térkép tartalmazza a védelemre javasolt elemeket, valamint az egyes karakteres településrészeket.

Vértesacska Fejér megye északi részén fekszik. Közúton a 811-es főútról lehet megközelíteni, mely keresztülhalad a településen, felfűzve a falu központi részeit. Az autóbusz közlekedés jó, a Bicske-Székesfehérvár vonalon keresztül érhető el a település.

A környékre az egymás mögött sorakozó dombok és völgyek együttese jellemző, melyet természetes vízfolyások tarkítanak. Az acsai táj változatos: nagyméretű, összefüggő szántótáblák, kisebb erdőségek és a vízfolyások mentén mozaikos táj alkotja.

2. FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

Vértesacska a Lovasberényi-hát kistájban helyezkedik el a Vértes és a Velencei-hegység között. Területe 36,19 km², melyből a belterület 1,97 km², a külterület 33,73 km², és a zártkertek 0,49 km²-t tesznek ki. A terület É-ÉK és D-DNY-i irányú hosszán elnyúló völgyekkel tagolt. A völgyeket alacsony és keskeny vízvásztató tetők választják el egymástól.

Vértesacska belterülete (szerkezete) a domborzati viszonyokat érzékenyen követi, ezért a völgyek rendszeréhez illeszkedve az épületek többsége egymáshoz képest távol emelkedik, tehát igen laza a szerkezete. A települést a Vértesacscai-vízfolyás és mély vizenyős rétje szeli ketté: kevés olyan település található az országban, ahol a lakóépületek ilyen távol helyezkednek el a vízfolyás mentétől, és lehetőség van az ökológiai folyosó akár megszakítás és nagyobb beavatkozás nélküli, könnyű kialakítására. A patakot több kisebb ér duzzasztja vízfolyássá, melyek a Cérna-völgyben, Forrásosban, Cseresznyésben, Pince-harasztnban és a Likas-kői-dűlőben található. A patak a belterületet elhagyva továbbra is vizenyős területen folytatja útját, melynek szélessége váltakozó: szélesebb kiterjedése a Körtvélyesi-lápnál található, ahol Vértesacska egyetlen sekély vizű tavát alakították ki.

A vértesacscai táj nagyobb része rendkívül változatos, de előfordulnak egyhangú, monoton területek is: a mozaikos területek a vízfolyások mentén és a település környékén (zártkertek, belterület laza szerkezete és zöldterületek váltakozása, „szakadozott” erdőterületek és rétek, legelők, fasorokkal elválasztott kisebb táblák) található. Nagyobb összefüggő (nagyüzemi méretű táblák) szántóföldek a közigazgatási határ keleti és nyugati részén helyezkednek el.

Az erdőterületek kiterjedése kicsi, azok többsége nem összefüggő: északon a Csaplári-erdő, délen a Haraszti-erdő összefüggő területe nyúlik be a közigazgatási határon belülré. A gyümölcsösök és szőlőterületek, azaz a volt zártkertek aránya is igen alacsony. A sivar szántóföldek dominanciáját a művelési ágak szerinti felosztás is jól érzékelteti.

3. VÉRTESACSA TÖRTÉNETE, MÚLTJA

Neve török eredetű, jelentése: rokon.

A község első okleveles említése 1330-ban történt, Felacha (Felsőacsha) néven. Ekkor már temploma volt. A középkori falu a templom mellett, a patak mentén, a védettebb déli oldalon feküdt.

Vértesacsát a XV. században több nemesi család is birtokolta: az Acsai, a Borsos, a Nyavalyás, a Vad, a Vasas és a Sass család. A török többször felégette a falut, 1526-ban, majd 1543-ban Székesfehérvár ostromakor, de az elmenekült lakosság visszatért és újjáépítette otthonát.

1543-tól török uralom alá került a falu, persze ami még megmaradt belőle. 1546-ban mindössze 6, negyven év múlva már 30 háznépet vettek számba az adószedők. Ez a fejlődés a század végén megállt a 15 éves háború teljesen pusztulásba döntötte a falut, lakói Komárom vármegyébe települtek át. A falu csak 1620 körül épült újjá, és nem sokkal utána már református prédikátora van. Lakói ekkor kuriális nemesek, akik a töröknek és Komárom vármegyének is fizettek adót. 1663-tól kezdve a pálos rend próbálja megszerezni a kuriális nemesek birtokait. A rend 1667-től úrbéri szerződést köt a lakosok egy részével, így az újjászervezett Fejér megyéhez 1692-ben visszacsatolt Acsa vegyes jogállású családok települése lett, ahol a kisbirtokos nemesek többségbe kerültek. Szegénységük miatt azonban nem tudták jogaikat megvédeni, és a falura 1702-ben Újvári Imre királyi adománylevelet szerzett. 1715-ben a lakosok összefogtak és elkeseredésükben megölték Újvárit, emiatt kuriális jogállásukat elveszítették, és örökös szolgaságra ítélték őket. A megtorlástól féltő lakosok elhagyták Vértesacsát, és Újváriné Sigray Borbála 1723-ban katolikus rajnai frankokkal – 32 német parasztcsaláddal - telepítette be a megüresedett falut.

Az eredetileg magyarok lakta falu életében jelentős változásokat hozott a németek betelepítése, hiszen innentől kezdve a német etnikum és a katolikus vallás vált uralkodóvá. A rekatolizálást támogatták az egymást követő földesurak, 1731-től Schmideg Tamás, majd 1753-ban a helyére lépő pálosok, akik a reformátusokat fokozatosan háttérbe szorították, végül 1765-ben királyi rendelettel megszüntették szabad vallásgyakorlatukat és 1769-ben még a templomukat is elvették. A lakosság egynegyedét kitevő reformátusság helyzete csak 1781-ben javult II. József császár türelmi rendelete hatására, de ekkor már csak alárendelt szerep jutott nekik a község életében. A római katolikus templomot a visszafoglalás után barokk stílusban építették át. A plébániaházat 1794-ben emelték (az 1950-es évek elején annyira leromlott az állaga, hogy újat kellett emelni helyette). II. József 1786-ban feloszlatta az erőszakos pálos rendet, és többek között az acsai birtokok is a kincstár, az ún. Vallásalap tulajdonába kerültek. Uralkodása után a felekezetek közötti viszony átalakult, 1838-ban építették fel a Vörösmarty utca elején álló, ma is működő református templomot. Változás történt a birtokviszonyokban is, a Vallásalap bérbe adta a birtokokat. 1816-tól József Nádor bérelte az uradalmat, melynek központja az alcsúti kastély megépítéséig (1829) Acsa volt.

A nádor felfejlesztette a gazdaságot, gazdálkodási technikát váltott, vetésforgót vezetett be, intenzív állattenyésztést folytatott. Az állattenyésztés fejlesztésére 1828-ban tagosítást hajtottak végre, és legelők elkülönítését tették meg. József nádor, majd István nádor a középítkezéseket ingyen adott építőanyagokkal támogatta. Az úrbéres jogviszonyban élő jobbágyság, valamint a szőlőművelésből és kézműiparból élő zsellérség 1848-ban szabadult fel a földesúri gyámkodás alól és kezdhette meg önálló szabad paraszti életét. Ez a fejlődés egészen 1880-as évekig dinamikus

volt, ezt bizonyítja a népesség növekedése és a szőlők, préházak szaporodó száma is. A község lélekszáma 1784 és 1880 között kétszeresére gyarapodott. Mindeközben a német ajkú lakosság lassan kétnyelvűvé vált, az asszimiláció elkerülhetetlen volt. Az 1880-as években Vértesacsát is elérte a filoxéra járvány, a szőlő a Pató- és Kishegyen kipusztult, ezzel megállt a falu fejlődése, mivel a korábbi zsellér réteg fő megélhetési forrása veszett oda. Innentől kezdve megindult az elvándorlás Budapest és Székesfehérvár irányába, amit a Bicske-Székesfehérvár vasútvonal 1898-as megépítése megkönnyített.

„Acsa vegyes német-magyar falu, Székesfejér vármegyében, Lovasberény és Al-Csút közt, 1394 kath., 300 ref. lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Határát apróbb hegyek, dombok hasítják. Búzája igen sikeres; rétjei jók; erdeje gyönyörű; gyümölcse sok; bora a legjobbak közül való a megyében. F.u. József cs.k. főherceg, Magyarország volt nádora örökösei.” – Fényes Elek: Magyarország geográfiai szótára, Pest 1851

Kb. 35 évvel később, az 1888-ban megjelent, dr. Jekelfalussy József által szerkesztett „A magyar korona országainak Helységnévtára” –c. kötetben „a Fejér megyei Acsa (a hozzátartozó Új majorról) 350 házat és immár 2384 (német és magyar, római katolikus és református) lakost számlál. A településen postaállomás található.”

Vértesacsa lakosainak száma manapság hozzávetőlegesen ugyanannyi, mint bő másfél évszázada, Fényes Elek geográfiai adatgyűjtése idején. Legtöbbször a két világháború között laktak a faluban, amikor több mint 2700 lakosa volt Vértesacsának.

VÉRTEACSA A XX. SZÁZADBAN

A vasút megépülését követően, az I. világháborúig tartó rövid időszakban a helyi módos parasztság és iparosság polgárosodásának jeleként számos gazdasági és kulturális egyesület alakult: pl. gazdasági önképzőkör; gazdaszövetség helyi szervezete; községi népkönyvtár.

A két világháború között fennmaradt a nagybirtok dominanciája, bár a Nagyatádi-féle földreform során közel 50 hektárt házhelynek mértek ki, és mezőgazdasági művelésre kicserélték közel 500 ha területet.

Az [1930](#)-as népszámlálás adatai szerint Vértesacsa lakóinak száma 2700 (ebből 2067 fő német és 633 fő magyar nemzetiségű), az [1944](#). évi Helységnévtár 2720 főről tesz említést. Ekkortájt 757 család élt itt 644 házában, ezeknek több mint a fele nincstelen vagy szegényparaszt, akik napszámosként, cselédként vagy részes aratóként dolgoztak.

A két háború között a parasztgazdaságok modernizálását segítette, hogy megalakult a Hitelszövetkezet, majd, 1929-ben bevezették a villamos energiát a községbe. Az 1929-33-as nagy gazdasági világválság után új színt hozott a falu életébe a szövetkezetek megszervezése: Hangyaszövetkezet, Hitelszövetkezet, Tejszövetkezet. Egy korszerű szivógázüzemű malom is létesült a faluban.

A II. világháborúban a férfilakosság nagy részét behívták, a német ajkú Volksbund tagokat a német hadseregbe sorolták. A földeket az itthon maradottaknak kellett megművelni, és önmaguk ellátásán túl a háborús beszolgáltatásnak is eleget kellett tenni. A háború vége felé, 1944 decemberében érte el a front Vértesacsát, majd az orosz csapatok előrenyomulását követően hosszantartó bombázásoktól szenvedett a falu.

A háború után, az 1945-ös földreform során felosztották Habsburg József főherceg uradalmát, továbbá 103 Volksbund tag elkobzott birtokát. 1945 decemberében jelent meg a magyarországi németek Németországba történő áttelepítéséről szóló kormányrendelet. 1946 májusában Vértesacsáról 1600 német anyanyelvű lakost telepítettek ki Németország amerikai megszállási övezetébe. Helyükre több ütemben alföldi agrárproletárok, majd áttelepített szlovákiai magyarok kerültek. A később érkezett családok számára már alig akadt lakható ház a faluban. 1948-ban a lakosságcsere következtében Vértesacsára került felvidékiek számára már csak az itt maradt svábok melléképületbe költöztetésével tudtak helyet biztosítani. A betelepítettek számára a kényszerű lakóhely változtatás ugyanúgy a gyökerektől való fájdalmas elszakadást jelentette, mint a kényszerrel kitelepített német családok számára. A ki- és betelepítések következtében megváltozott a falu vallási – etnikai összetétele. A református magyarok kerültek túlsúlyba, a vallási, nemzetiségi és politikai ellentétek erősen kiéleződtek. A háború következtében Vértesacsá lakosságának összetételében óriási változás ment végbe, és a lakosság jó részének olyan sérelmei keletkeztek, amelyekre az évtizedek múlása is nehezen hozott enyhülést.

A mezőgazdaság (amely tradicionálisan a falu megélhetését biztosította) 1959-ben - az egyesített termelőség révén – a legnagyobb helyi munkaadó lett. A hatvanas évek második felétől azonban egyre többen ipari üzemekben kényszerültek munkát keresni, és el is költöztek a faluból, mivel helyben nem volt munkalehetőség. Az 1948-ban államosított katolikus és református iskola számára 1968-ban építettek új épületet, 1970-től újra bevezették a német nyelv oktatását. A hetvenes években az elvándorlás következtében erőteljesen csökkent a falu népességszáma. Ez folytatódott, enyhébb mértékben, a nyolcvanas években is.

A rendszerváltás után, a gazdasági nehézségek ellenére, több területen jelentős előrelépés történt a faluban: víz-, gázhálózat, csatornázás, kábel tv biztosítja a kényelmet az acsai háztartások számára. A kilencvenes évek során, a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhetően újra növekedett a település lakóinak a száma. Azóta kisebb hullámzásokkal tartja az 1750 körüli szintet a lakónépesség száma.

A TELEPÜLÉSSZERKEZET KIALAKULÁSA

A vértesacsai patak két ága mentén létrejött település szerkezetét a domborzat, a víz és a Fehérvárra menő közlekedési út formálta. A mélyebb, vizenyős területeket a patak kiöntésétől tartva szabadon hagyták, helyette magasabb területeken építkeztek a település korabeli lakói. Építkezésre így egyedül a szűk, meredek hegyoldalak jelentettek lehetőséget, ennek köszönhető, hogy több helyen két utca fut egymással párhuzamosan, az utcák két oldalán a szintkülönbség az 5 métert is eléri a házsorok között egyes helyeken.

Vértesacsá első utcái a település északi részén jöttek létre. A falu főutcája ekkor a mai József Attila és Vörösmarty utcák voltak, ezen kívül a mai Kossuth Lajos és Fő utca épült be ebben az időben. A XIX. század közepéig bekövetkező változások a II. katonai térképen követhető nyomon: a patak mentén vezető út szerepét átvette a falu mai főutcája. A település ekkor déli irányba nőtt tovább, valamint beépültek a Pató-hegy szőlői is. A Pató hegy aljában pedig egy újabb út létesült a patakra merőlegesen.

A századfordulón épült ki a Fehérvár és Bicske közötti vasútvonal, mely a vizenyős, szabad területeken került elvezetésre. Az 1920-as évekre rajzolódott ki a Fő utca útvonala, majd a település dél-nyugati részei indultak fejlődésnek. Ekkor jelölték ki a terület szabályos, derékszögű

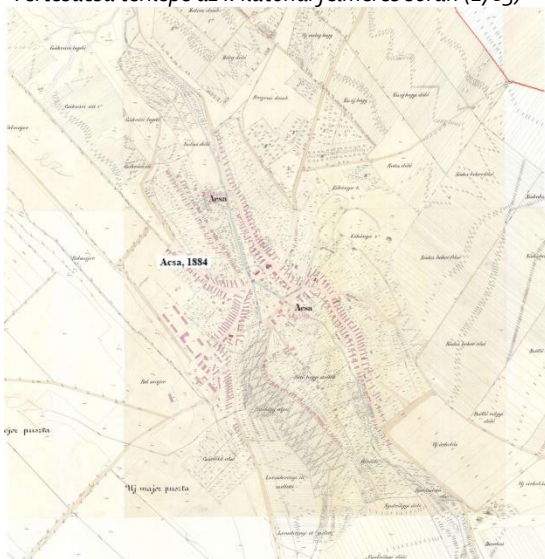
utcahálózatát, a terület teljes, mai állapotnak megfelelő beépítése már az 1950-es térképen követhető nyomon. Vértesacsca utolsó jelentős szerkezeti átalakulása a Fornai úti lakótelep 1986-os megépítése, mellyel Vértesacsca egy korábban nem előforduló településkarakterrel bővült.

Vértesacsca térképe az I. katonai felmérés során (1783)

Vértesacsca térképe a II. katonai felmérés során (1859)

Vértesacsca 1884-es kataszteri térképe

Légifotó 1987-ből

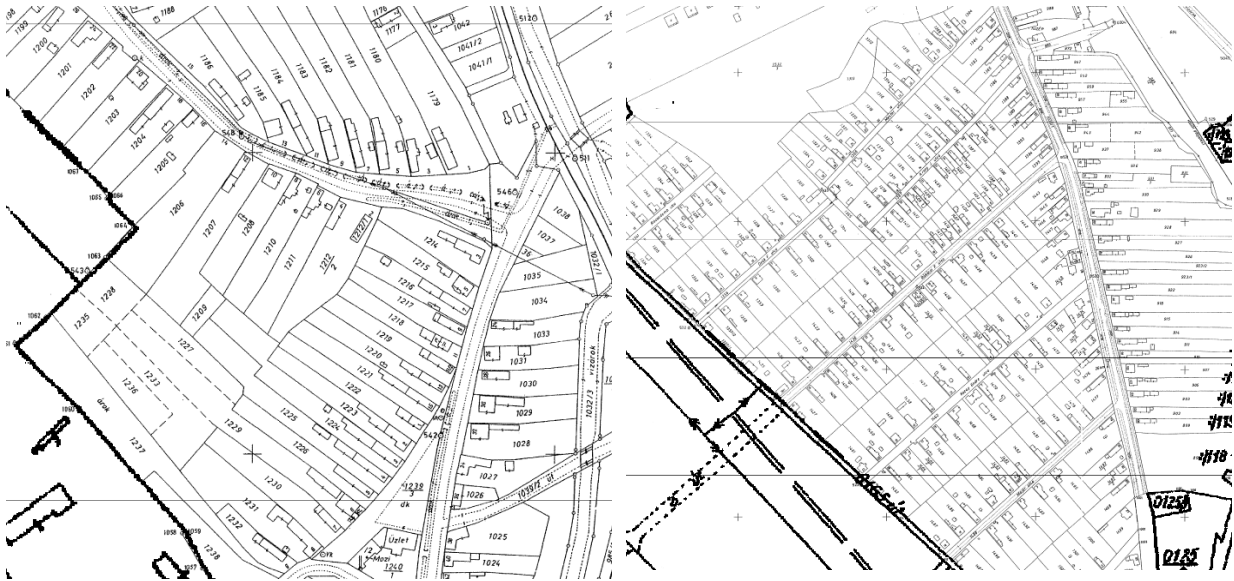
4. A BELTERÜLETI ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

Vértesacsza településképét a község dombjain, völgyein elterülő falusias településszövet, és a Fő út látványát uraló katolikus templom határozza meg. A településre érkezve a 811-es sz. főút völgybe futó szakasza ragadja meg a szemlélőt, majd továbbhaladva a katolikus templom látképe uralja a falu látványát. A templom okkersárga színeivel, hangsúlyos elhelyezésével Vértesacsza meghatározó eleme, és egyben a község legfontosabb jelképe is. A falu másik szakrális épülete, a református templom, szintén kiemelt helyen épült: a templom a falu egyik legmagasabban fekvő részén található, mely meredeken emelkedik ki a környezetéből, támfalaival és a környező épületekkel együtt sajátos szigetet képez a település szövetében. A falu domborzatának köszönhetően a település több pontjáról is szép látvány tárul fel: a temető felől az Ady Endre utcára, a Kossuth Lajos utca és a kálvária felől a településközpontra nyílik értékes kilátás. Vértesacsza jellegzetességei azok a kisebb-nagyobb teresedések, mely a legtöbb utca találkozásánál kialakultak a szerkezet fejlődése során.

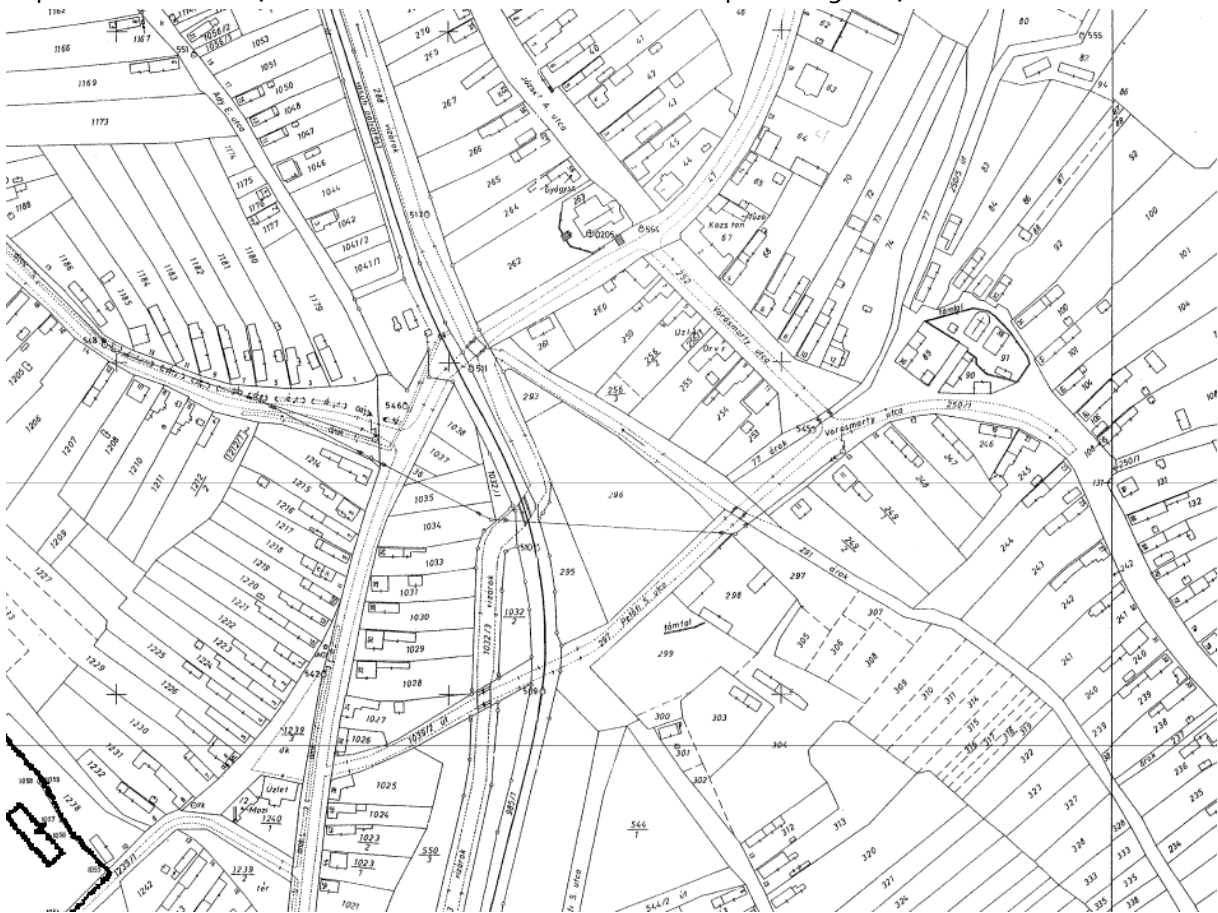

A település szerkezete két, viszonylag jól elkülöníthető szerkezeti egységre tagolódik. Az egyik Vértesacsza történelmi része, mely a belterület északi részén található. Ennek a területnek a szerkezete rendkívül laza: a falu völgyein, dombjain hosszan elnyúló utcák alkotják, melyek a domborzati adottságoknak megfelelően sokszor távol esnek egymástól, és mély telkeket fognak közre.

A településközpont másik jellegzetes szerkezeti egysége a déli lakóterület. Ezt a területet négyzethálóra szerkesztett utcaszerkezet alkotja, a településmaghoz képest kisebb telekmélységekkel, ugyanakkor nagyobb, 30-35 méteres telekszélességgel. A terület kisebb besűrűsödése figyelhető meg az Arany János utca környezetében, valamint előfordulnak telekosztással létrejött „kettőzések” az utcaképben. Külön eltérő szerkezeti egységet képez a Fornai János utcában fekvő kétszintes lakótelep, amely nyolc darab telepszerűen elrendezett panelépületet foglal magában, egy hatalmas úszótelken elhelyezve.

A településközpont szerkezetét széles utcák és gazdag közterületi rendszer alkotja. A falu főtere a Vendel tér, mely elágazásban létrejött a tölcser alakú teresedés. Ezen kívül a katolikus templom rendelkezik egy nagyobb teresedéssel, valamint a vasút, az árok és a Petőfi Sándor utca találkozásánál fekszik egy nagyméretű zöldterület, melyhez a kálvária kapcsolódik. Az egymáshoz kapcsolódó tereknek, zöldfelületeknek köszönhetően a településmag laza, szellős szerkezetű.

A telkek beépítési módjára oldalhatáron álló, hagyományos fésűs beépítés jellemző, ahol a lakóépületek folytatásában kerültek elhelyezésre a gazdasági épületek. A falu régi utcáin fellelhető a kétsoros, keresztcsűrös beépítési mód, ahol a telk bal szélén lakóépületek, jobb szélén

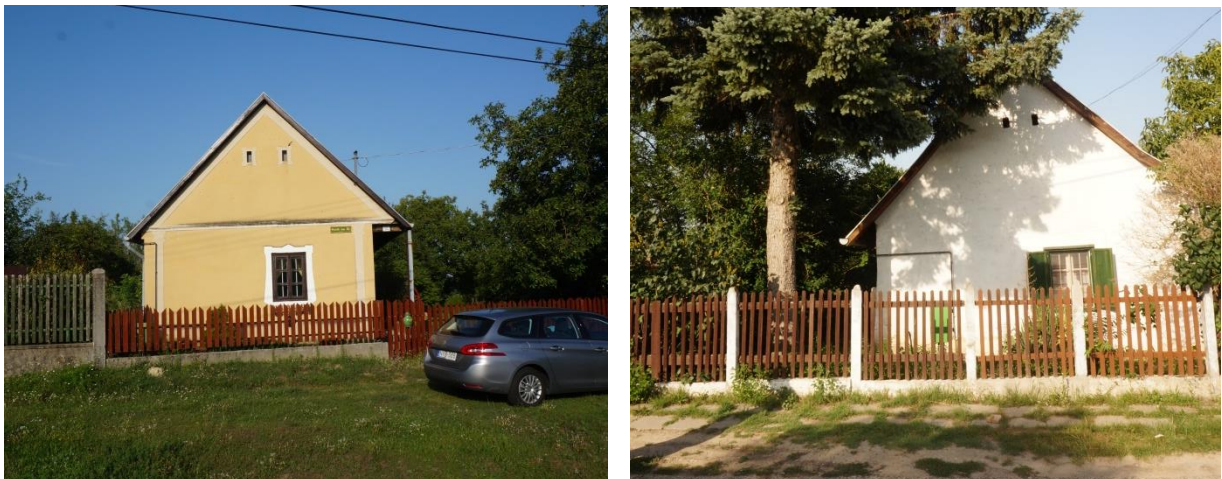
melléképületek, a telek végében pedig a főépületre merőleges gazdasági funkciójú épületek kerültek. A fésűs beépítés alól kivételt a község fontosabb intézményei, a templomok és az általános iskola jelentenek, melyek beépítése szabadon álló, míg a polgármesteri hivatal épülete zárt sorú beépítésű.

Jellemző utcaképek

Vértesacsa legjellemzőbb épülettípusa a népi lakóházak. Ezek az épületek egy traktus szélességgel, az oldalhatárral párhuzamos tetőgerinccel épültek, ahol a helységek mellett tornác fut végig. A tetőszerkezetek formája többféle lehet: általános a tető oromfalas kialakítása, melyet gyakran csonkakonttyal zárnak, de előfordul, hogy az egész tető kontyolt kialakítású. A tetőket cseréppel, palával, helyenként náddal fedik le. A parasztházak homlokzatai hagyományosan fehérre meszeltek, de elterjedtek az okkersárga különböző árnyalatai, és sajnálatos módon megjelentek a rikító, a faluban alkalmazottól eltérő színezések is.

Jellemző homlokzati kialakítások

PRÉSHÁZAK

Vértesacsa jellegzetes része az Öreg-meleghegyi pincesor, mely az országút túloldalán, a Kis-újhegyen folytatódik. Az első présházak a XIX. század második felében épültek, melyre az épületeken fellelhető feliratok szolgálnak bizonyítékkal. A kataszteri térképek alapján a zártkerti terület a jelenleginél lényegesen nagyobb kiterjedésű volt. Valószínűleg a filoxéra járválynak köszönhetően felhagytak a szőlőműveléssel, ennek köszönhetően a présházak egy része eltűnt a területről. A keskeny és mély zártkerti telkekre a présházak egy irányba tájolva épültek, így ott, ahol még nagyobb számban megmaradtak a présházak, zárt utcaképet alkotnak.

A préházak azonos léptékben épültek, 2,5-3,0 m magassággal, 5-6 méteres traktusszélességgel. Tetőzetük kialakítása oromfalas, kezdetben nád-, vagy cserépfedéssel készültek, de napjainkban megjelentek a hullámpala és különböző fémlemezfedések. A préházak jellegzetes, mives részei a nyílászárók, melyeket kizárólag a főhomlokzatokon helyeztek el. A főhomlokzaton általában egy-egy faragott, megmunkált nagyméretű ajtó és kicsi, zsalugáterrel védett ablaknyílás került elhelyezésre. A préházak fontos részei az előkertek, ahol gyakoriak az előtetővel fedett teraszok, melyek kiválóan alkalmasak pihenésre és közösségi használatra.

Egymás mellé sorolt préházak az Öreg-meleghegyen

Előtérrel kialakított préház

Vértesacsa épített értékei közül a Pálos-rendi pince kiemelendő, mely XVIII. századi múltjából eredően a település egyik legrégebbi épített emléke. A pince jelenleg nem hasznosított, állapota romlik, ezért különösen fontos lenne a közösség életébe bevonni, új funkciót találni neki. A pálos pince mellett található a volt református kisikola épülete szintén a település pusztuló értékei közé tartozik. A XX. század elején létesített épület rendbetétele a kisiskola központi elhelyezkedése miatt is különösen fontos, de felújított állapotban a települést gazdagíthatja a kisiskola téglakerítése is. Szintén romos állapotban van a Fő út közelében álló egykori malom.

KÖZTÁRGYAK

A köztárgyak között a település keresztjei és közkútjai jelentenek ápolandó értéket. A település kiemelt szakrális helye a Kálvária, mely nem csak vallási szerepe miatt, hanem az onnan nyíló panorámája miatt is Vértesacsa legfontosabb értéke. A falu keresztjei a falu különböző pontjain elszórtan állnak, melyek közül a Vörösmarty u. 83 és az Ady Endre u. 8. előtt álló, az egyház tulajdonában álló két kőkereszt kiemelt érték. Mindkét kereszt gondosan kidolgozott, német nyelven feliratozott.

Vértesacsa régi életmódjának emlékeit őrzik a déli városrészen álló köztutak, melyek valószínűleg a 1920-as években létesültek, a házak telkéből kihalva kaptak helyet. Külön értéket jelentenek az öntöttvas pumpás kutak, melyek a faluban ritkábban fordulnak elő (Ady Endre utca, Kossuth Lajos utca, Rákóczi utca), állapotuk folyamatosan romlik.

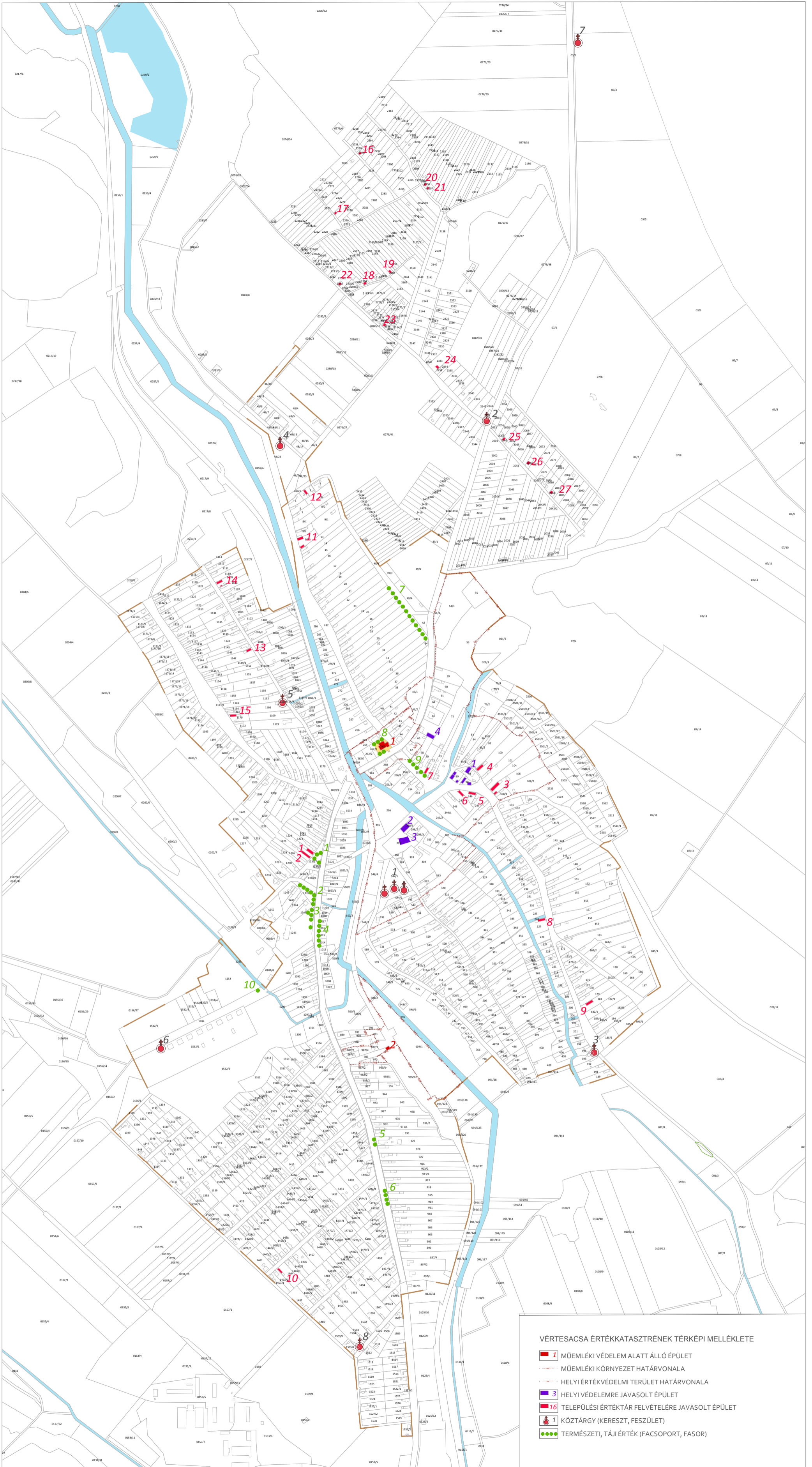
Több fontos érték fellelhető a református temető területén. A márványból és mészkőből készült síremlékek jelentős részét még a II. világháború előtt készítették. A sírkövek egy részét ma is gondosan ápolják a hozzátartozók, viszont a temető egy részét benőtte a növényzet, ezért szükséges lenne a temető rendezése. Az emlékművek közül kiemelendő még a két szovjet katonai

emlékmű, melyek a falu északi és déli határában állnak. Az emlékművek rossz állapotban vannak, felújításra szorulnak.

5. VÉRTESACSA TÁJI, TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

Vértesacsa területén az adatszolgáltatás szerint természetvédelmi terület nem található. Az ökológiai hálózat magterületébe a Vértesacsai vízfolyás völgye, és a környező területek tartoznak.

Vértesacsa sajátos domborzati adottságainak és a tájba illeszkedésének köszönhetően nagyméretű, összefüggő zöldfelületekkel rendelkezik. Vértesacsa főtere a Vendel tér, ahol a növényállomány érett fenyő és nyírfa egyedekből áll. A központban található általános iskola kertje jelentős zöldfelületi és utcaképi értéket képvisel, melyek közül a Fő utca felőli facsoport és az iskolával szemben álló gyümölcsfasor számít védendő értéknek. A falu utcái többségében nem alkalmasak fasor fogadására, ezért utcaképet meghatározó facsoport csak a Fő utca mentén, és néhány szélesebb utcaszakszon alakult ki. A Fő utca déli szakaszán, két csoportban áll értékes faállomány: az egyik csoport a Gerendás vendéglő mellett, a másik attól délre található. Kiemelten értékes a Vörösmarty utca kezdő szakaszán lévő hársfa sor, mely terebélyes lombkoronájával az utca téralkotó elemét képezi. Szintén kiterjedt lombkoronája miatt védendő a Fornai utcai lakóteleppel szemben álló fűzfa. A temető melletti hársfa sor a közelmúltban került beültetésre, ezért fiatal, kifejtetlen egyedek alkotják, de egyenletes telepítésével a falu értékeit gyarapítja.

VÉRTESSACSA ÉRTÉKCATASZTRÉNEK TÉRKÉPI MELLÉKLETE

- 1 MŰEMLEKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLET
- - - MŰEMLEKI KÖRNYEZET HATÁRVONALA
- - - HELYI ÉRTÉKVÉDELMI TERÜLET HATÁRVONALA
- 3 HELYI VÉDELMELENT JAVASOLT ÉPÜLET
- 16 TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR FELVÉTELÉRE JAVASOLT ÉPÜLET
- ⦿ 1 KÖZTÁRGY (KERESZT, FESZÜLET)
- TERMÉSZETI, TÁJI ÉRTÉK (FACSOPORT, FASOR)

6. ÉRTÉKKATASZTER

MŰEMLEKEK KATASZTERE

Sorsz	Megnevezés	HRSZ	Épület címe	Védettség
1.	Római katolikus templom	263	József Attila u. 1.	Műemlék
2.	Vasútállomás felvételi épülete	985/12	Fő út	Műemlék

HELYI VÉDELEMRE JAVASOLTÉPÜLETEK KATASZTERE

Sorsz	Megnevezés	HRSZ	Épület címe	Védettség
1.	Refromátus templom és környezete	89,90,9 1	Vörösmarty u. 38.	helyi védelemre javasolt
2.	Volt kisiskola épülete	298	Vörösmarty u. 9.	helyi védelemre javasolt
3.	Pálos rend pincéje, támfal	299	Petőfi Sándor utca	helyi védelemre javasolt
4.	Malom	64	Fő utca 12.	helyi védelemre javasolt

TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBA JAVASOLT ÉPÜLETEK KATASZTERE

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Épület címe	Védettség
1.	Népi lakóház	1224	Vendel tér 3.	
2.	Népi lakóház	1225	Vendel tér 4.	
3.	Népi lakóház	100	Vörösmarty u. 34.	
4.	Népi lakóház	106	Vörösmarty u. 48.	
5.	Népi lakóház	246	Vörösmarty u. 19.	
6.	Népi lakóház	247	Vörösmarty u. 17.	
7.	Népi lakóház	227	Vörösmarty u. 53.	
8.	Népi lakóház	72	Vörösmarty u. 8.	
9.	Népi lakóház	181	Vörösmarty u. 126.	
10.	Népi lakóház	1464	Kazay Endre u. 29	
11.	Népi lakóház	10	József Attila u. 32.	
12.	Népi lakóház	2	József Attila u. 38.	
13.	Népi lakóház	1147	Ady Endre u. 22.	
14.	Népi lakóház	1109	Ady Endre u. 65.	
15.	Népi lakóház	1075	Kossuth Lajos u. 35.	
16.	Présház	2240	Öreg-meleghegy	
17.	Présház	2277	Öreg-meleghegy	
18.	Présház	2204	Öreg-meleghegy	
19.	Présház	2193	Öreg-meleghegy	

20.	Présház	2106	Öreg-meleghegy	
21.	Présház	2107	Öreg-meleghegy	
22.	Présház	2211	Öreg-meleghegy	
23.	Présház	2172	Öreg-meleghegy	
24.	Présház	2333	Öreg-meleghegy	
25.	Présház	2061	Kis-újhegy	
26.	Présház	2070	Kis-újhegy	
27.	Présház	2084	Kis-újhegy	

KÖZTÁRGYAK KATASZTERE

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Érték címe	Védettség
1.	Kőkeresztek, stációk	544/1	Kálvária	helyi egyedi védelemre javasolt
2.	Kőkereszt	2252	Öreg-meleghegyi zártkert	helyi egyedi védelemre javasolt
3.	Kőkereszt	195	Vörösmarty u. 83.	helyi egyedi védelemre javasolt
4.	Kőkereszt	48/2	József Attila 46.	helyi egyedi védelemre javasolt
5.	Kőkereszt	1167	Ady Endre u. 8.	helyi egyedi védelemre javasolt
6.	Kőkereszt	1284	Fornai utca 16/2	helyi egyedi védelemre javasolt
7.	Kőkereszt	03	külterületen, Alcsút és Vértesacsca határában	helyi egyedi védelemre javasolt
8.	Fakereszt	1504	Dózsa György út 10.	helyi egyedi védelemre javasolt

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK KATASZTERE

Sorsz.	Megnevezés	HRSZ	Érték címe	Védettség
1.	Vendel tér fái	1239/3	Vendel tér	helyi védelemre javasolt táji érték
2.	Játszóter fasora	1239/2	Vendel tér	helyi védelemre javasolt táji érték
3.	Általános iskola kertje	1246	Vendel tér 17	helyi védelemre javasolt táji érték
4.	Gyümölcsfasor az általános iskolánál	1246	Vendel tér 17	helyi védelemre javasolt táji érték
5.	Fő utcai fasor	1039/1	Fő utca 80	helyi védelemre javasolt táji érték
6.	Fő utcai facsoport	1039/1	Fő utca 96	helyi védelemre javasolt táji érték
7.	Temető fasora	48/1	Fő utca 1	helyi védelemre javasolt táji érték
8.	Katolikus templom fái	262	József Attila utca 1	helyi védelemre javasolt táji érték
9.	Vörösmarty Mihály utcai fasor	252	Vörösmarty Mihály utca 6-10	helyi védelemre javasolt táji érték
10.	Fornai utcai fűzfa	1285	Fornai utca 31	helyi védelemre javasolt táji érték

MŰEMLÉKEK

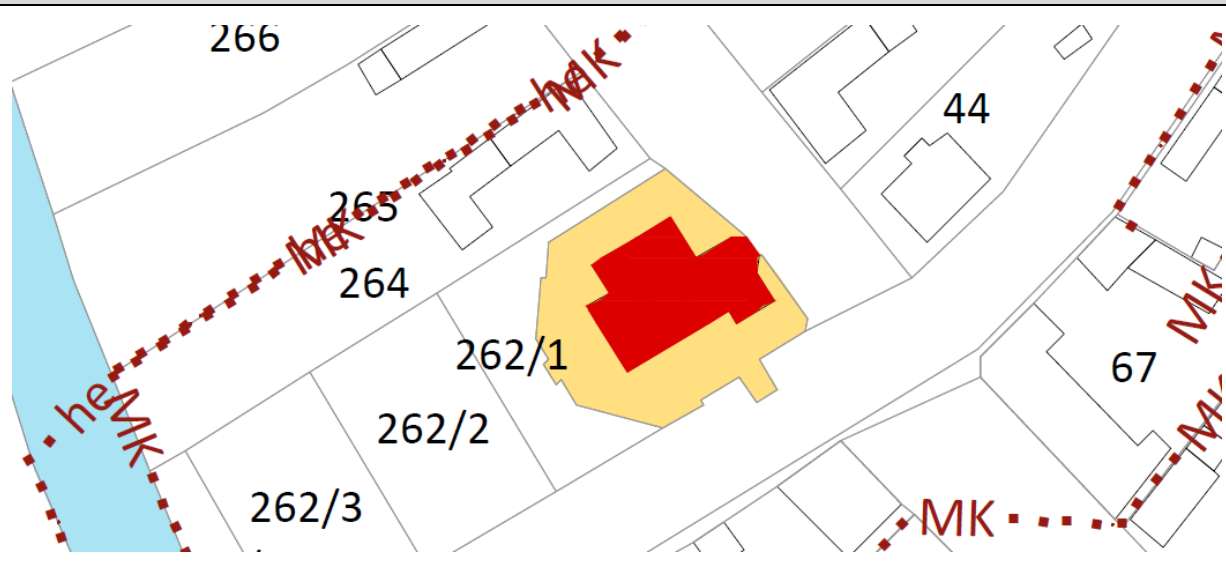
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
1.	263	József Attila u. 1.	Római katolikus templom	Műemlék	Műemlék

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
egyházi épület	Szabadon álló	FSZ	nyeregtető, a szentély végében íves záródással	osztott fa nyílászárók	kőből készült lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték a templom főhomlokzata, gótikus szentélye, színezése			megfelelő		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

Egyházi tulajdon

Helyszínrajz

Fotók

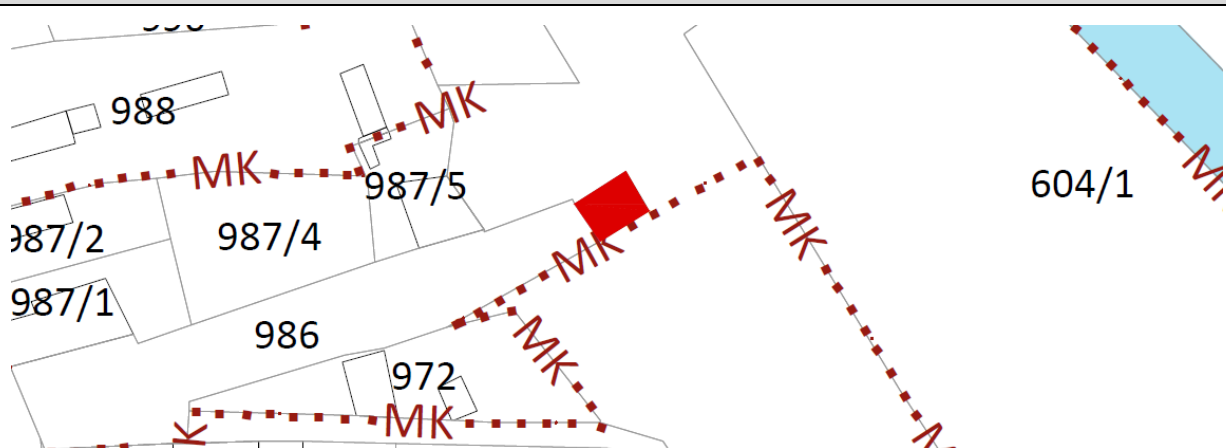
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
2.	985/12	Fő utca	Vasútállomás felvételi épülete	Műemlék	Műemlék

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
Vasúti épület	Szabadon álló	FSZ+1 emelet	nyeregtető	a nyílászárók pótlásra szorulnak	téglából készült lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Helyreállítandó az épület eredeti homlokzata.			rossz, felújításra szorul		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

alapítványi tulajdon

Helyszínrajz

Fotók

JAVASOLT ÉPÜLETEK

Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
1.	89, 90, 91	Vörösmarty u. 38.	Református templom és környezete		helyi védelemre javasolt

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
egyházi épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető felkörösves záródással	félhold alakú fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték a templom és a környező épületek együttes megjelenése, a templom tornya és tömege			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

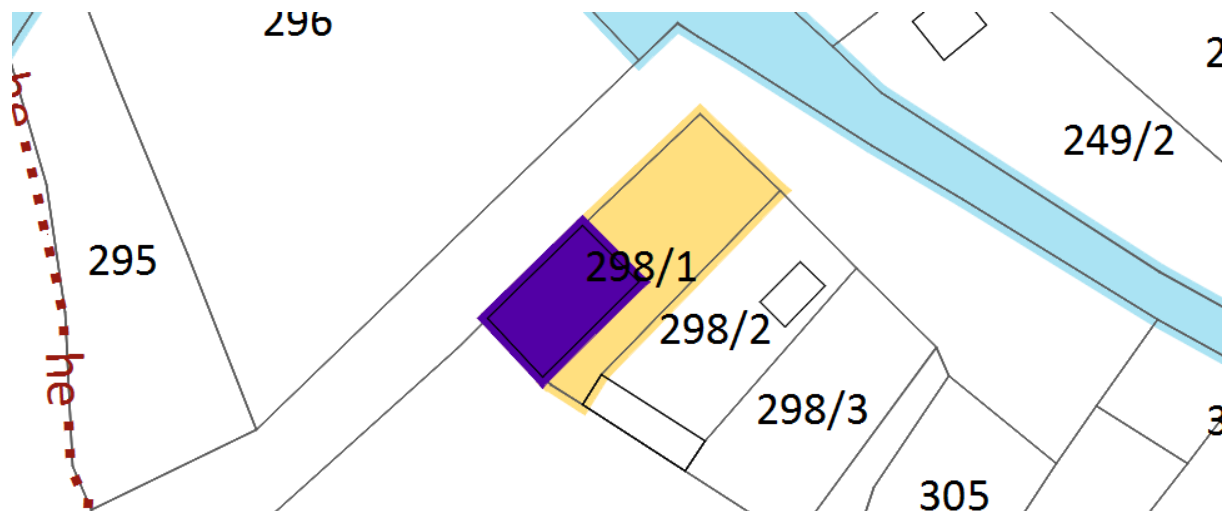

Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
2.	298	Vörösmarty u. 9.	volt kisiskola épülete		helyi védelemre javasolt

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
középület	zártosorú	FSZ	nyeregtető	három osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
két db lakóépület			∅	épített téglak kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tetőszerkezete, falazott kerítése			rossz állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

Helyszínrajz

Fotók

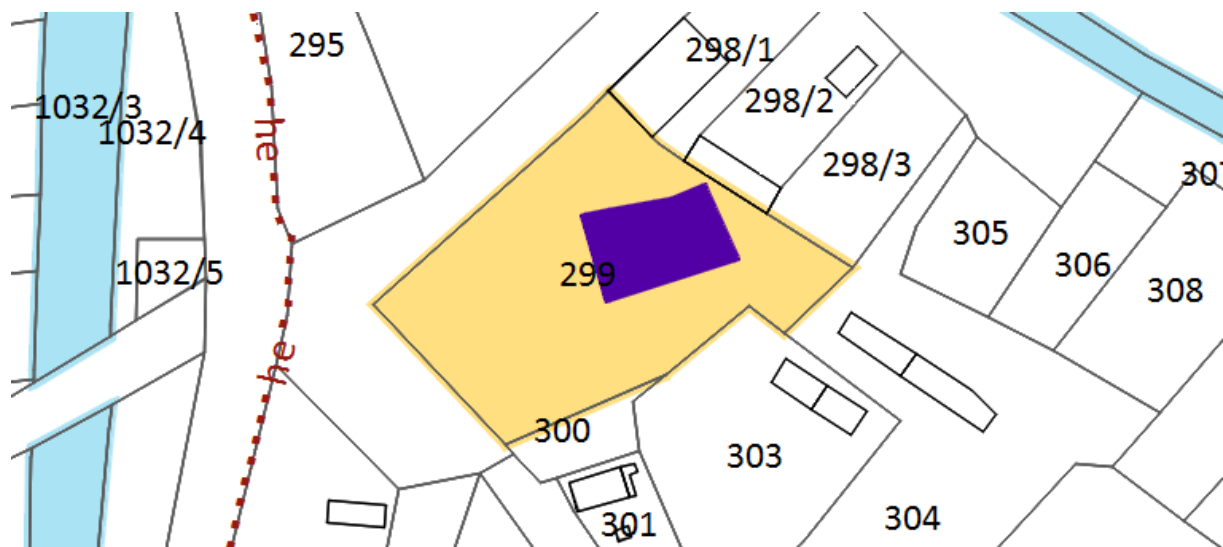

Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
3.	299	Petőfi Sándor utca	Pálos rend pincéje		helyi védelemre javasolt

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
pince	-	FSZ	-	fa pinceajtó	-
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			kiterjedt pincerendszer	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték a pince támfala, belső térrendszere			rossz állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

Helyszínrajz

Fotók

Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
4.	64	Fő utca 12.	malom		helyi védelemre javasolt

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	üres ablakok	tégla lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület használatát megőrkítő elemek			rossz, felújításra szorul		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR FELVÉTELÉRE JAVASOLT
ÉPÜLETEK

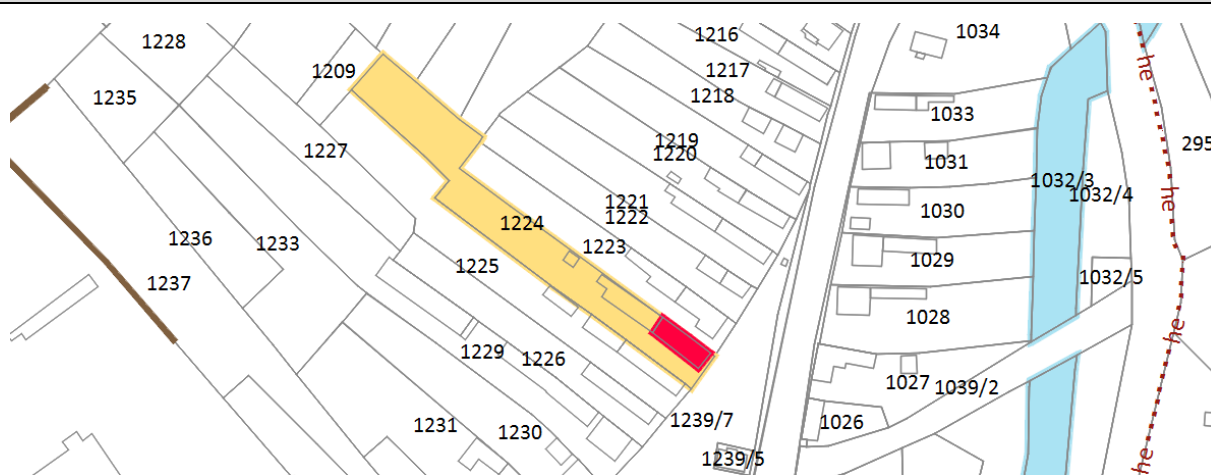
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
1.	1224	Vendél tér 3.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	drót kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

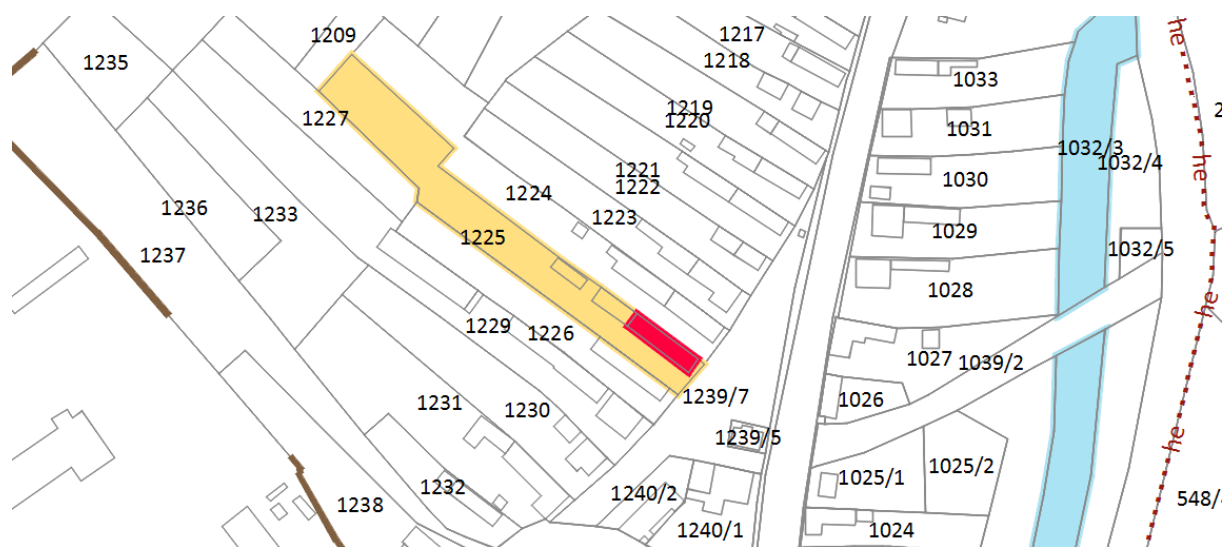
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
2.	1225	Vendél tér 4.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	drót kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

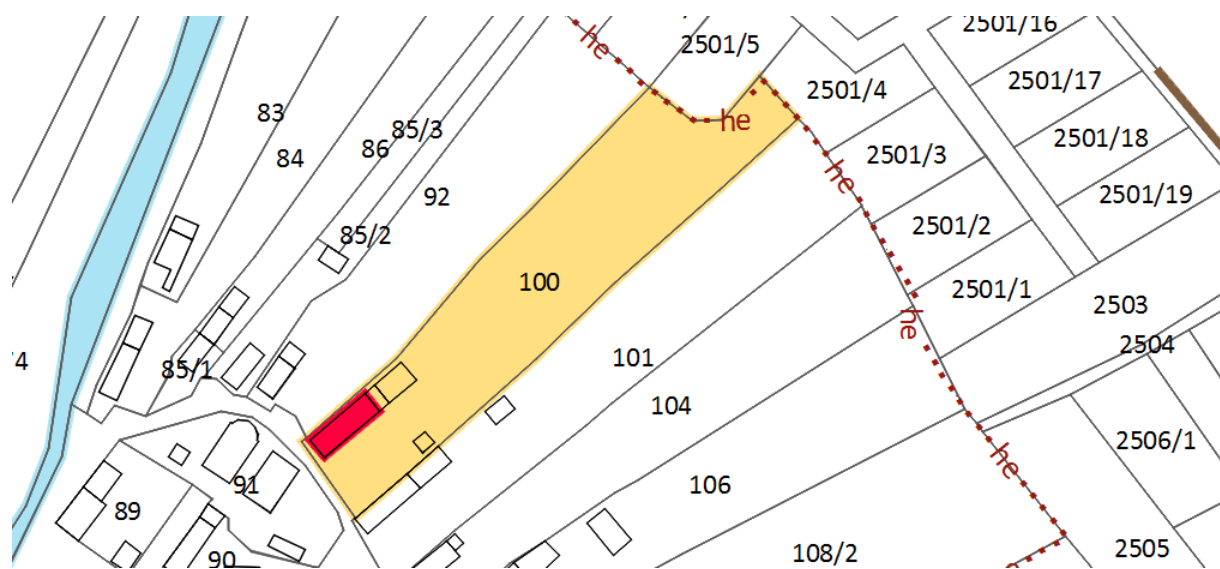
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
3.	101	Vörösmarty u. 44.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	áttört lécezett fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

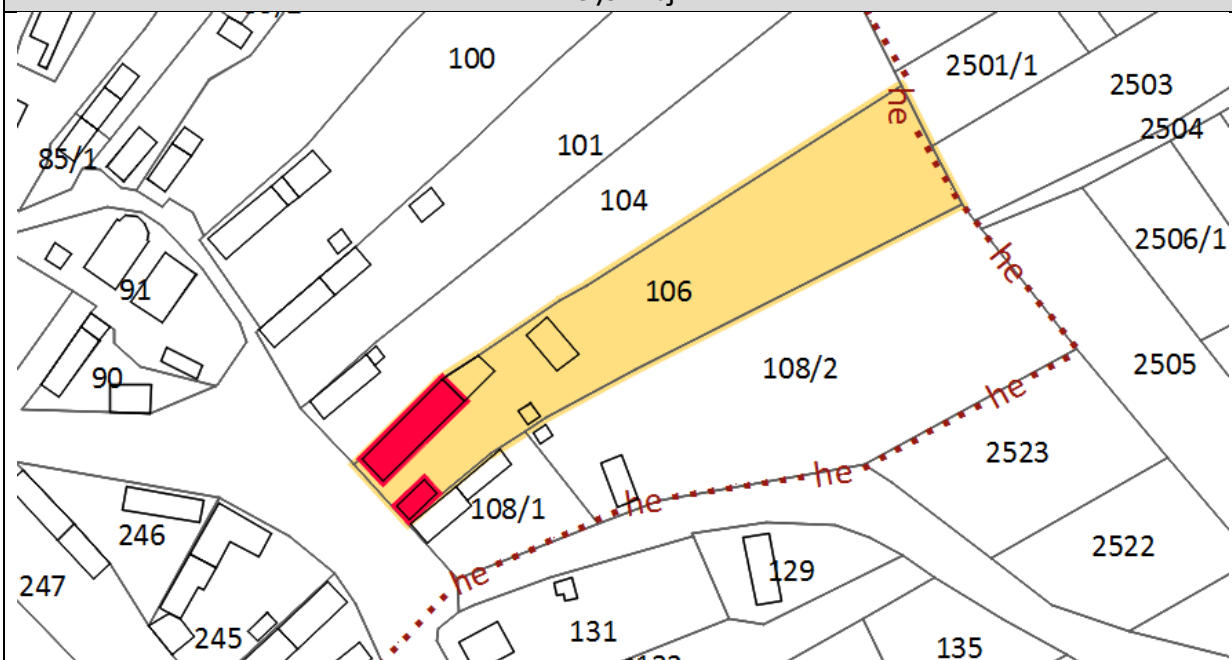
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
4.	106	Vörösmarty u. 48.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	négy osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
nyári konyha, hátsó gazdasági bővítmény			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

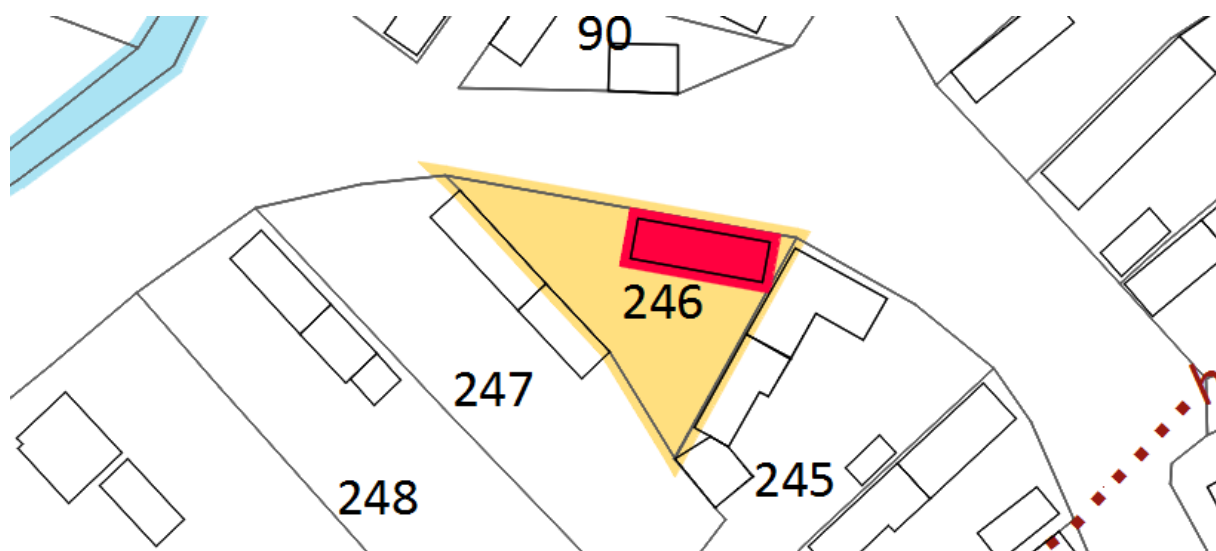
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
5.	246	Vörösmarty u. 19.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	sövénykerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület oromzata, kertje			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

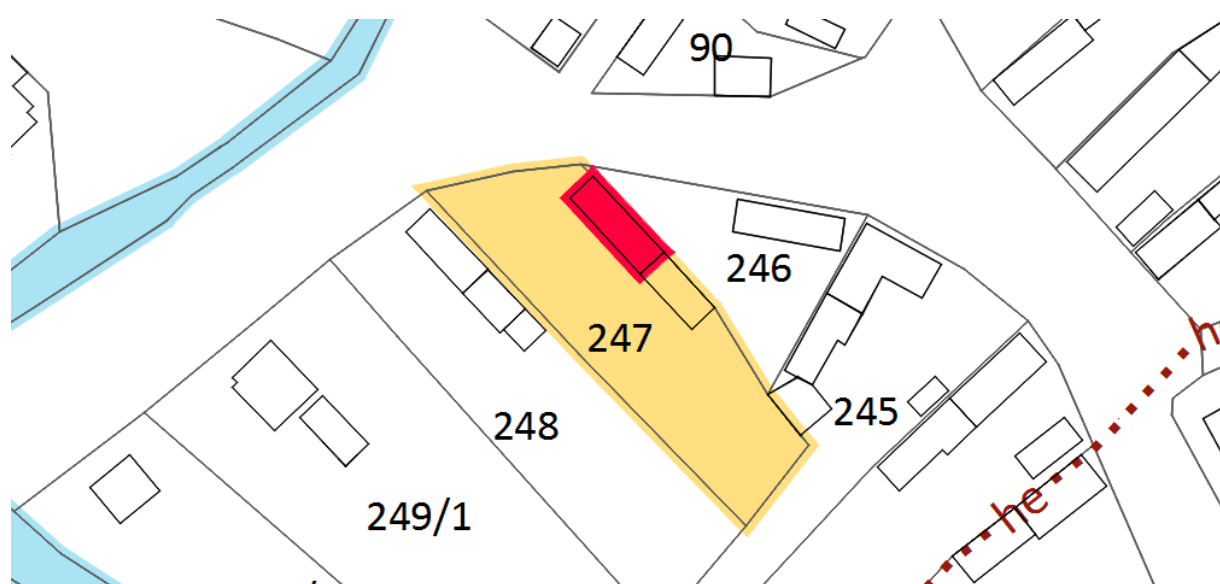
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
6	247	Vörösmarty u. 17.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület oromzata, kertje			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

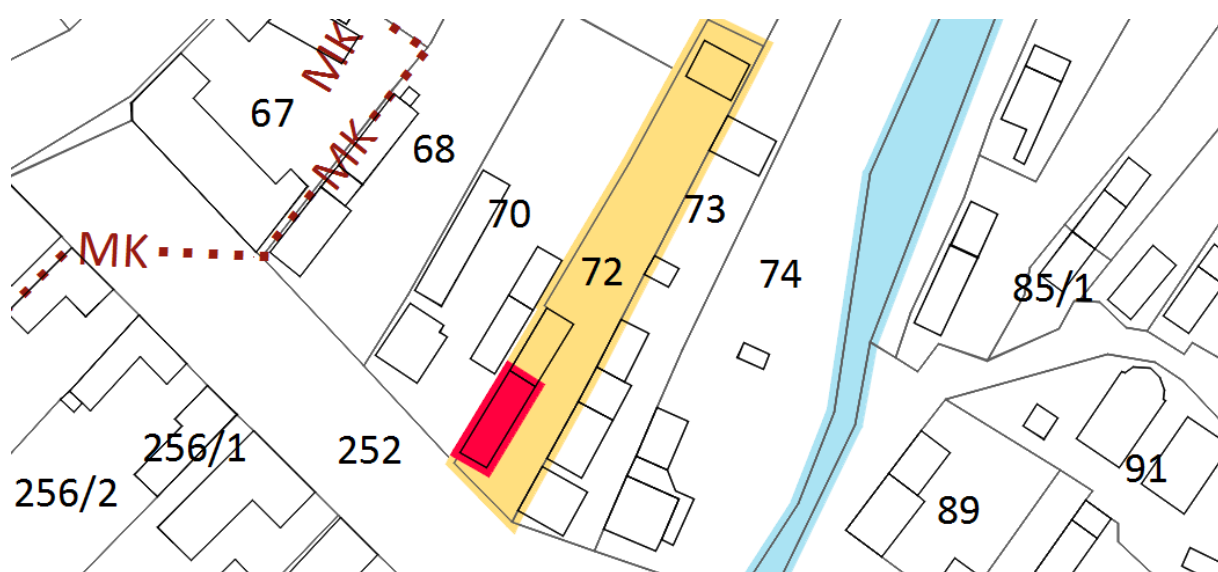
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
7.	72	Vörösmarty u. 8.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	áttört fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata és tornáca			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

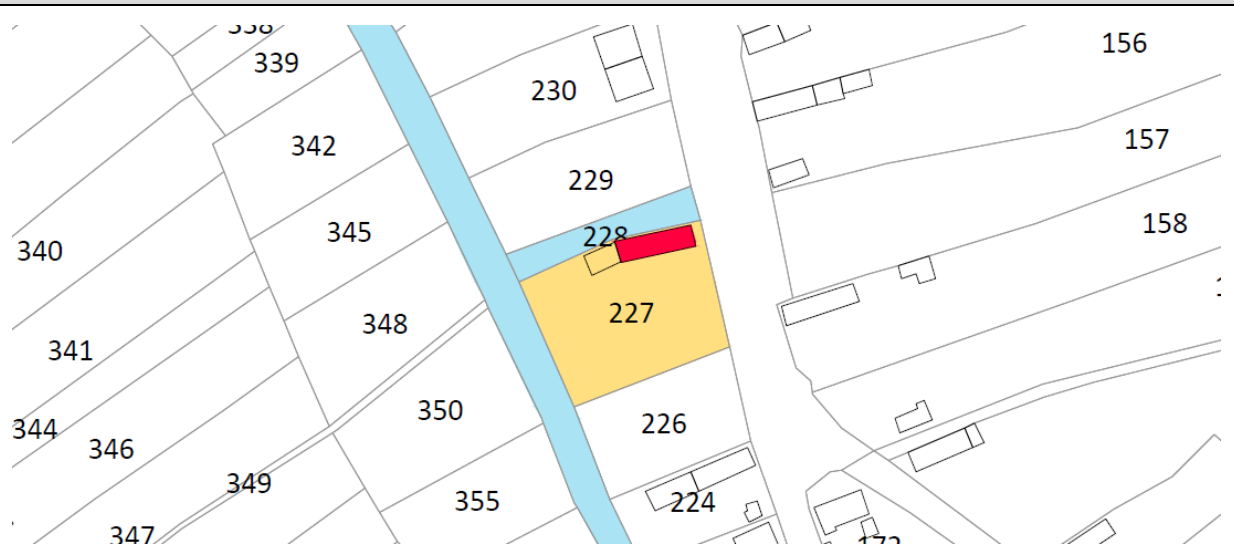
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
8.	227	Vörösmarty u. 53.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	deszkázott fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata, tornáca			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

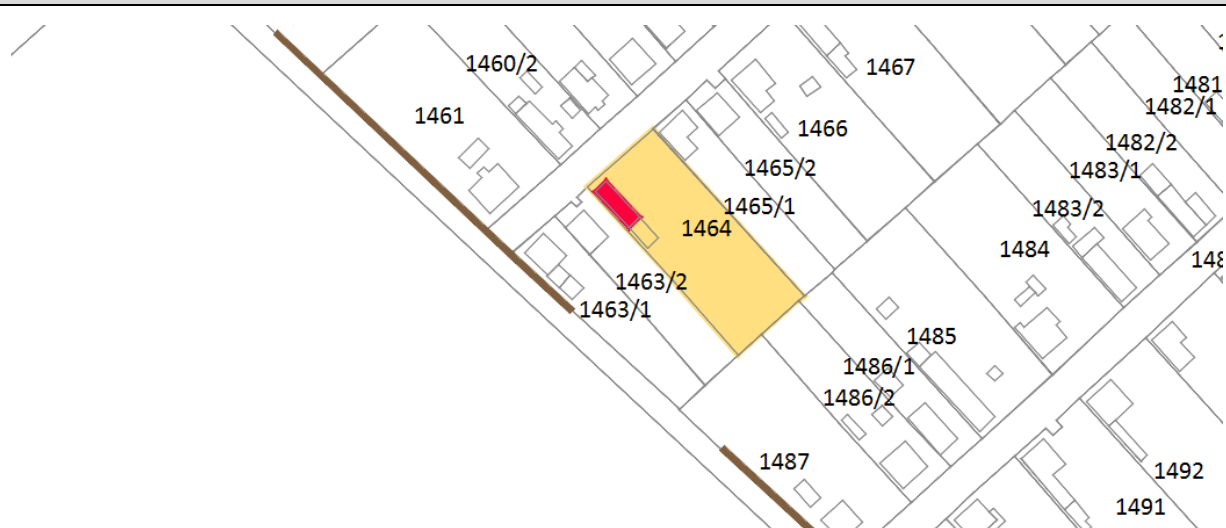
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
10.	1464	Kazay Endre u. 29.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

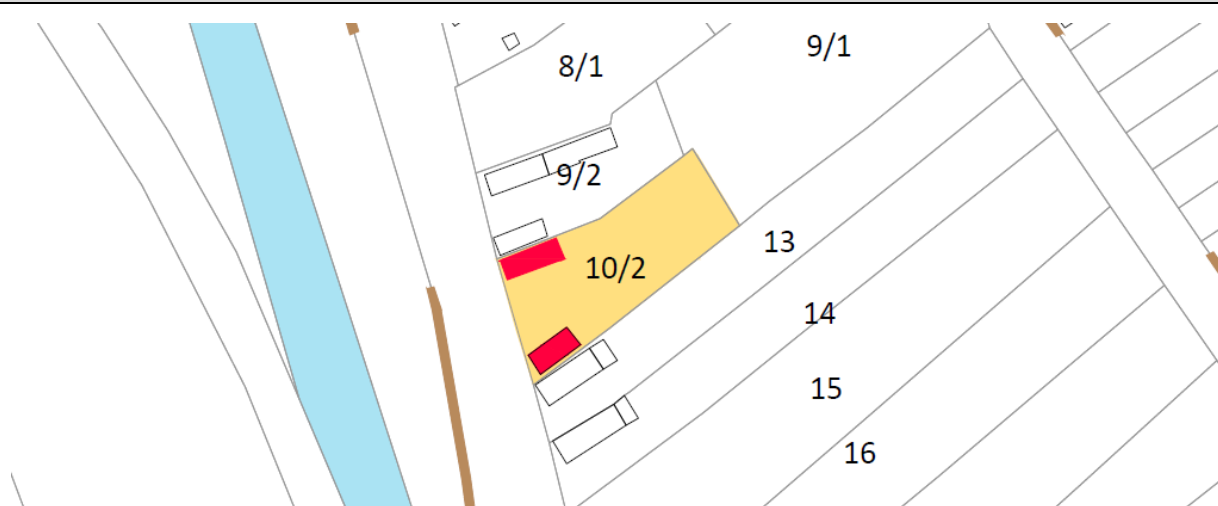
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
11.	10	József Attila u. 32.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
nyári konyha			∅	deszkázott fa kerítés sövényvel	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata, előkertje			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

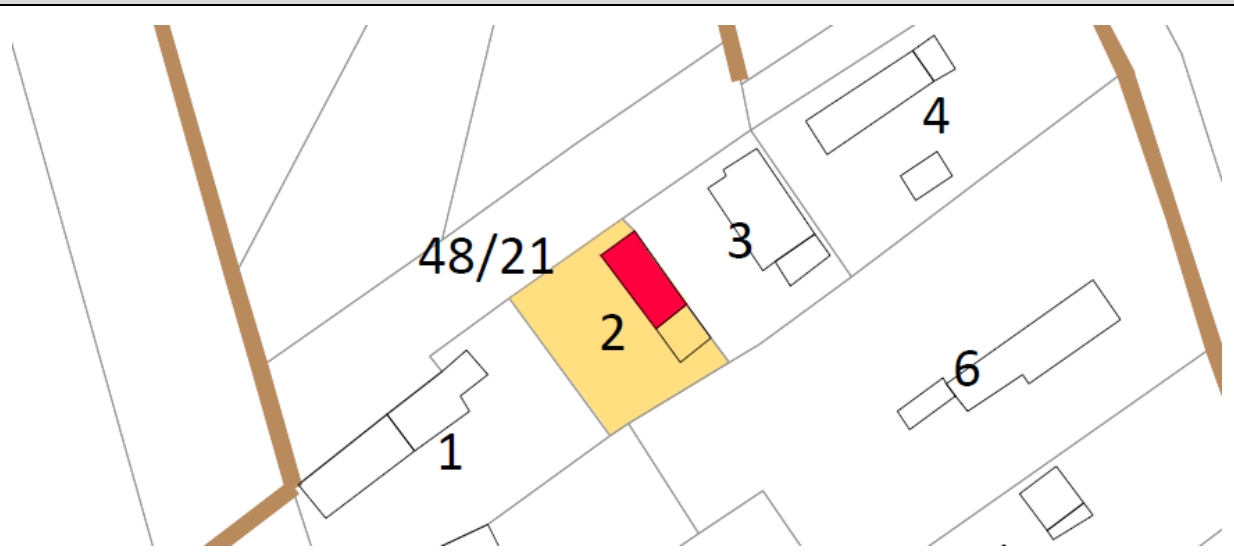
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
12.	2	József Attila u. 38.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

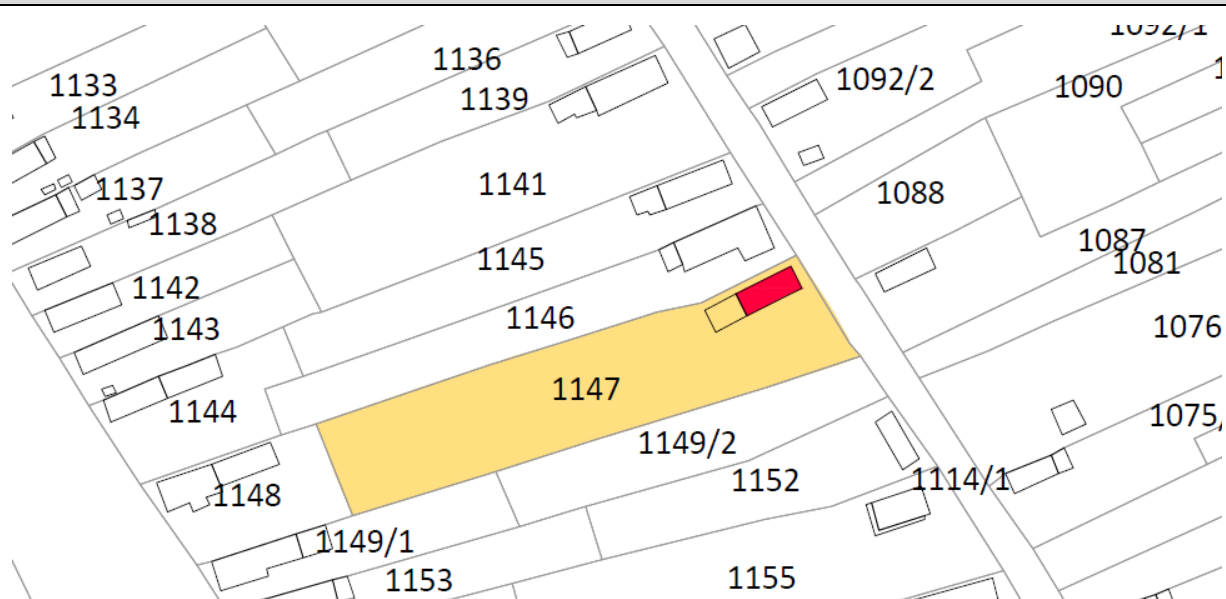
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
13.	1147	Ady Endre u. 22.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregvető	hat osztású, fa ablakok	tégla lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
bővített lakó szárny			∅	lécezett fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 02.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

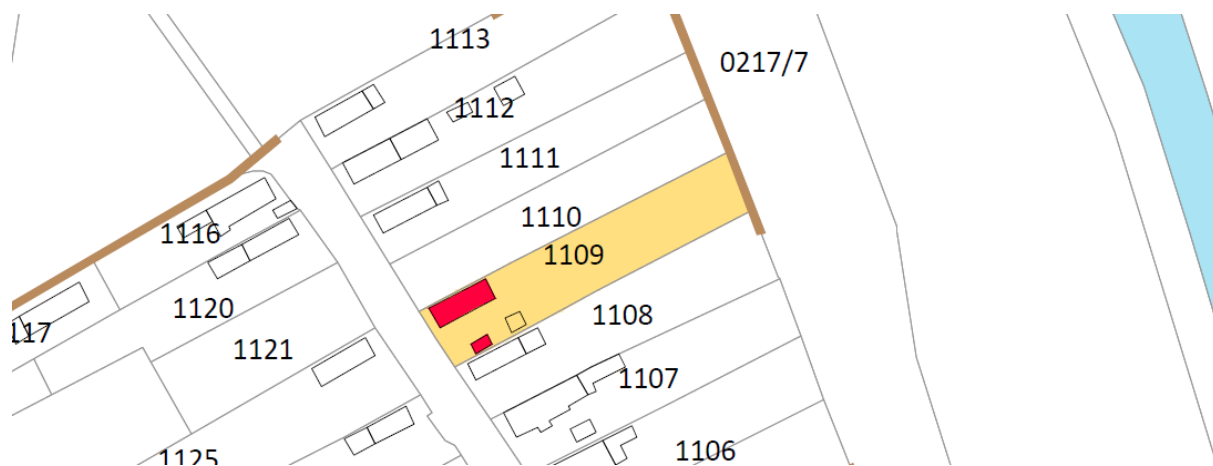
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
14.	1109	Ady Endre u. 65.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ+T	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	áttört fém kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 02.

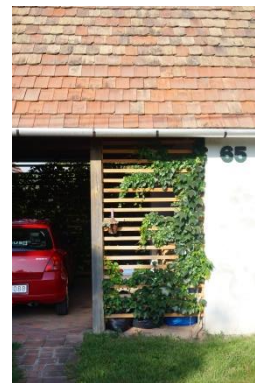
Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

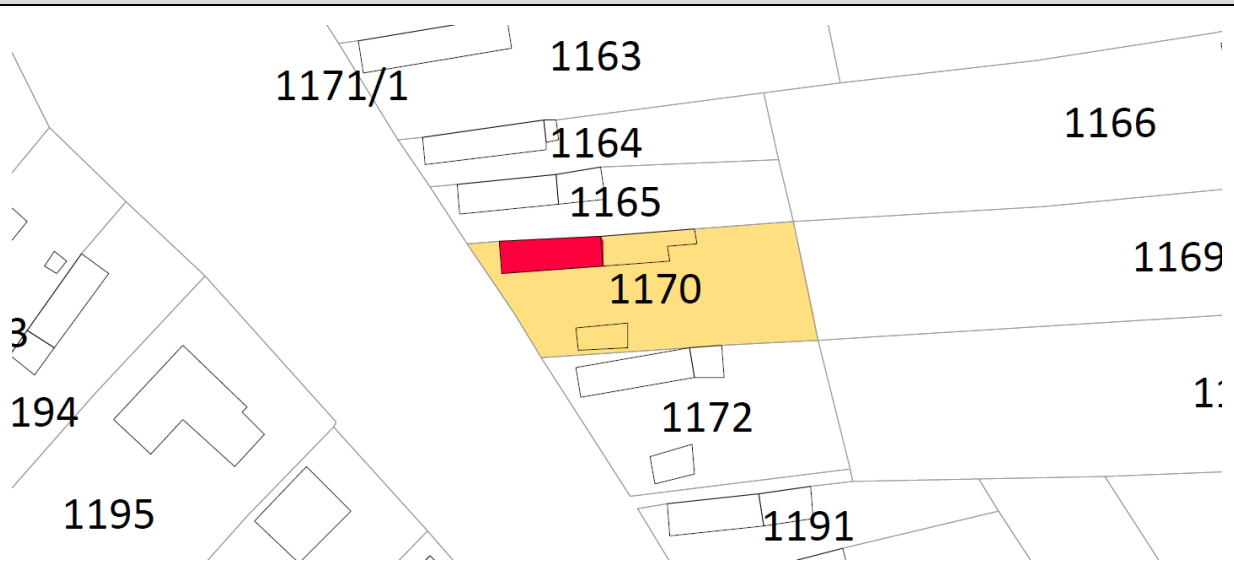
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettség	Javasolt védettségi fok
15.	1075	Kossuth Lajos u. 35.	Népi lakóház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
lakóépület	oldalhatáron álló	FSZ	nyeregtető	hat osztású, fa ablakok	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
hátsó gazdasági bővítmény			∅	lécezett fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület utcai homlokzata			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 02.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

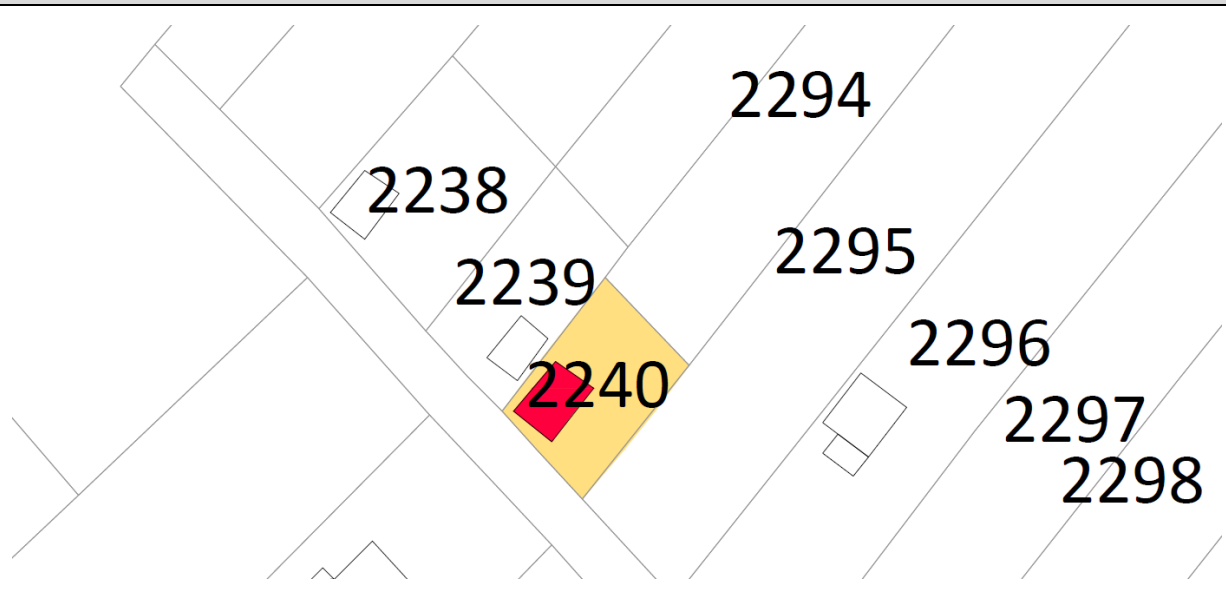
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
16.	2240	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, bejárati ajtaja			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

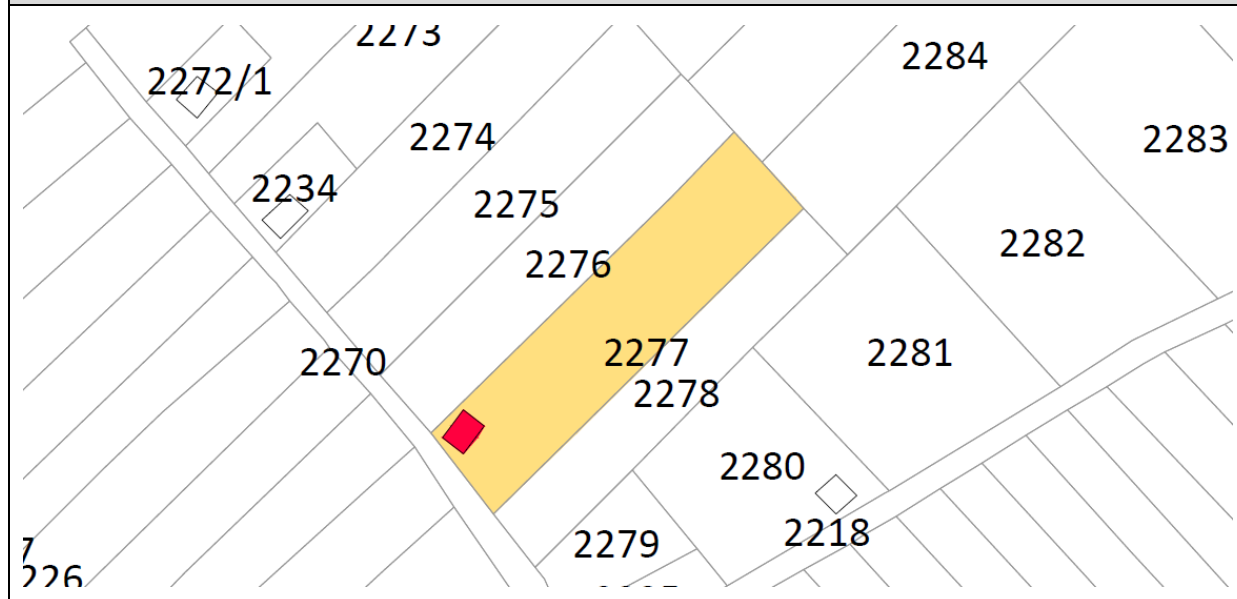
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
17.	2277	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, teteje, bejárati ajtaja			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

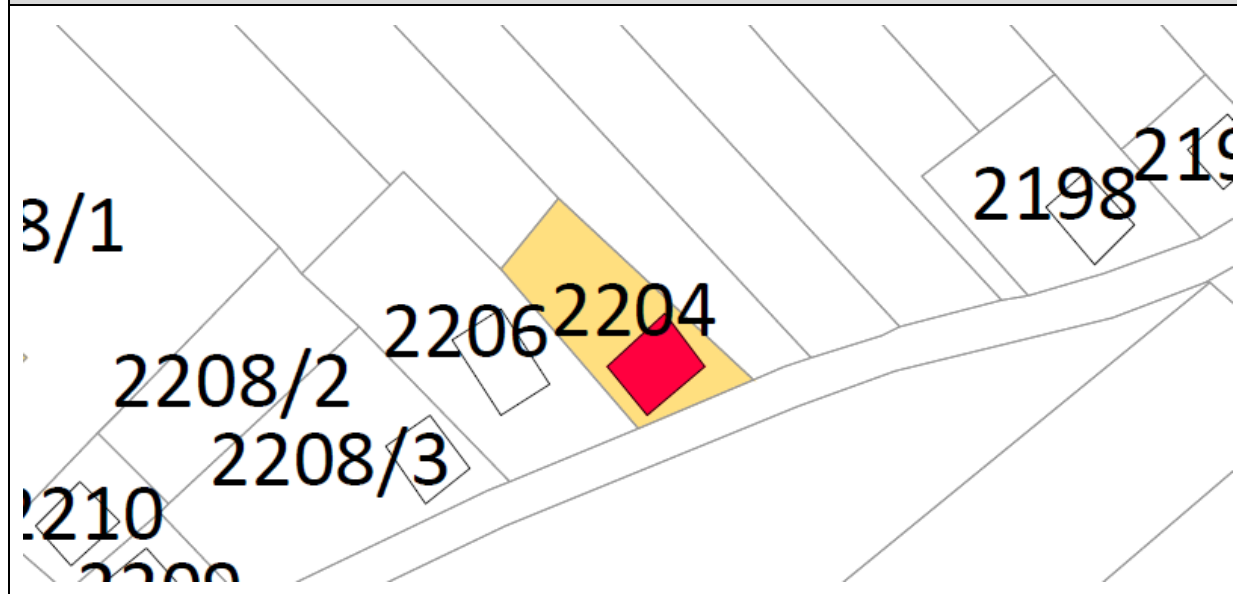
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
18.	2204	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, teteje			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

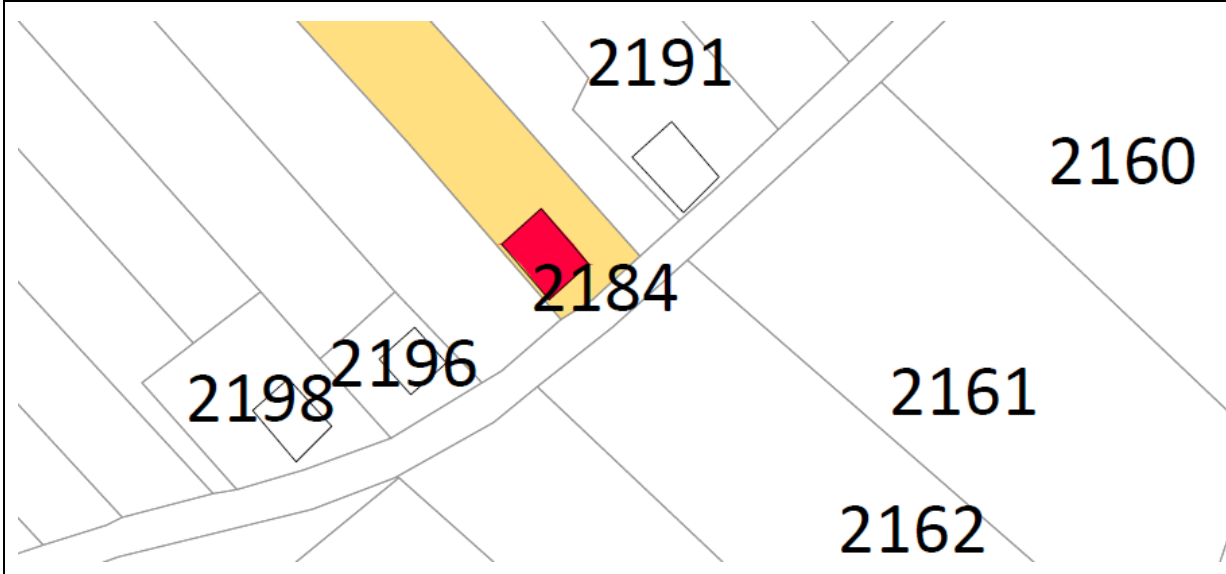
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
19.	2193	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nádteteje			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

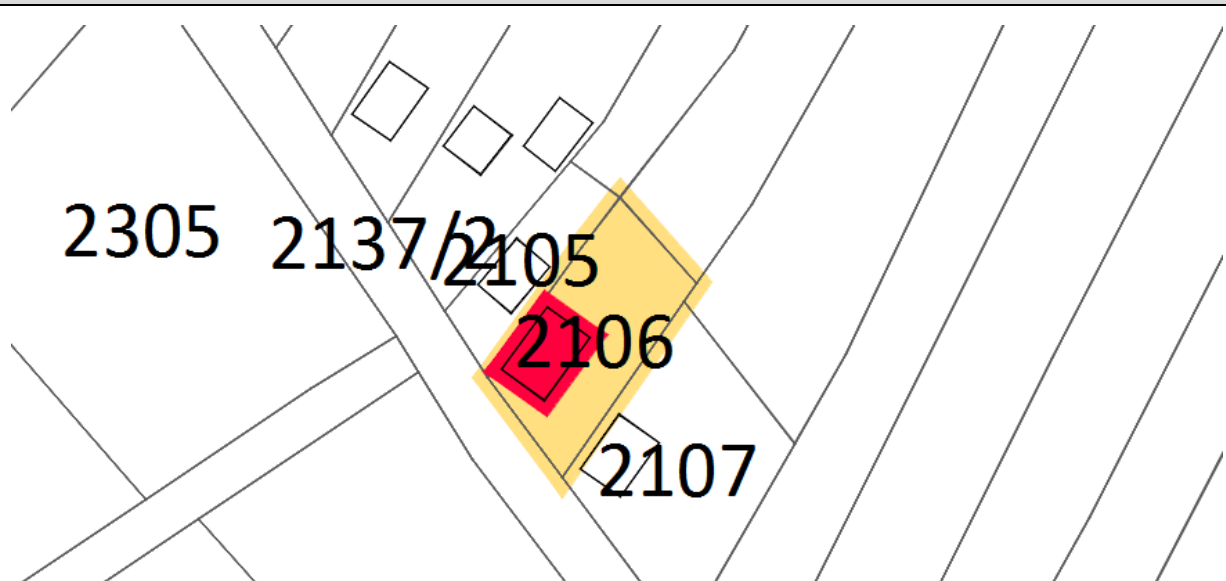
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
23.	2106	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	lécezett fa kerítés	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

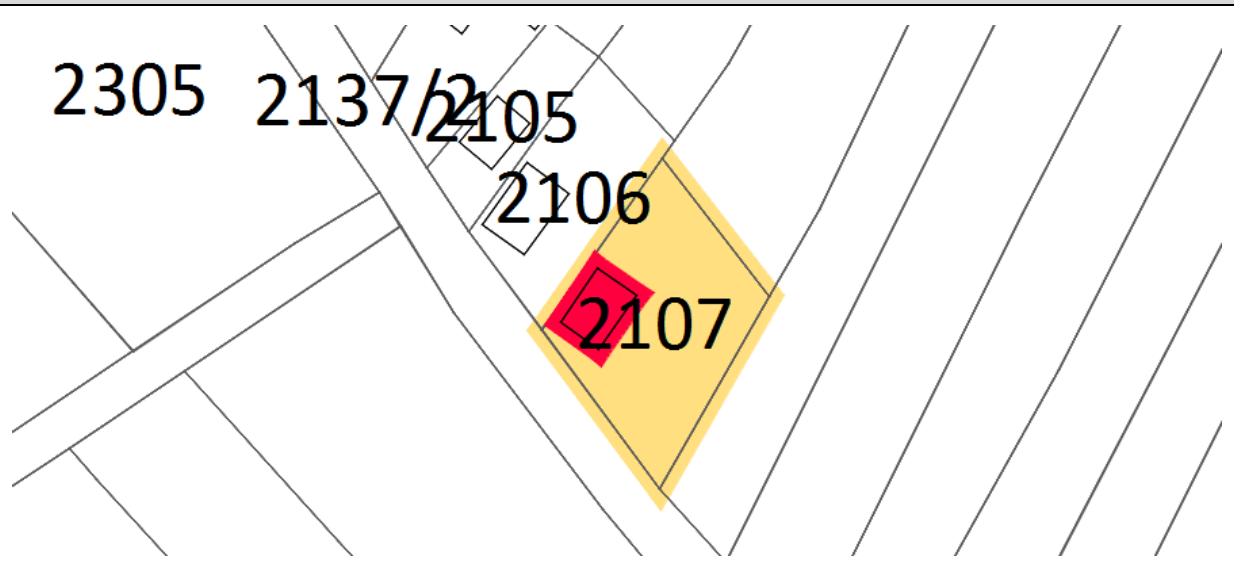
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
20.	2107	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

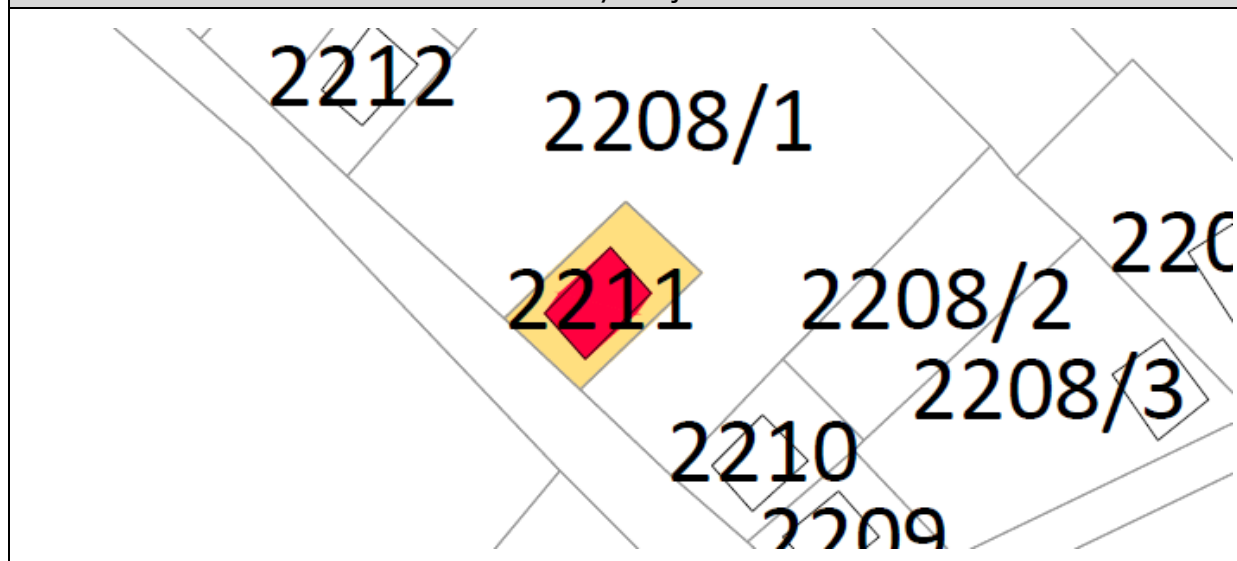
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettség	Javasolt védettségi fok
21.	2211	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

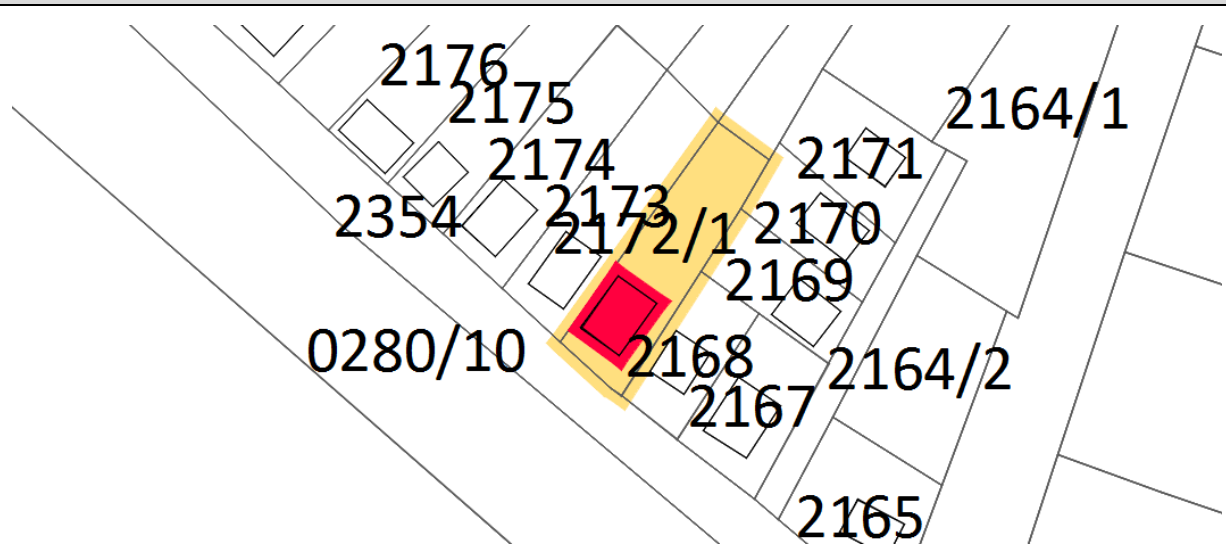
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
22.	2172	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

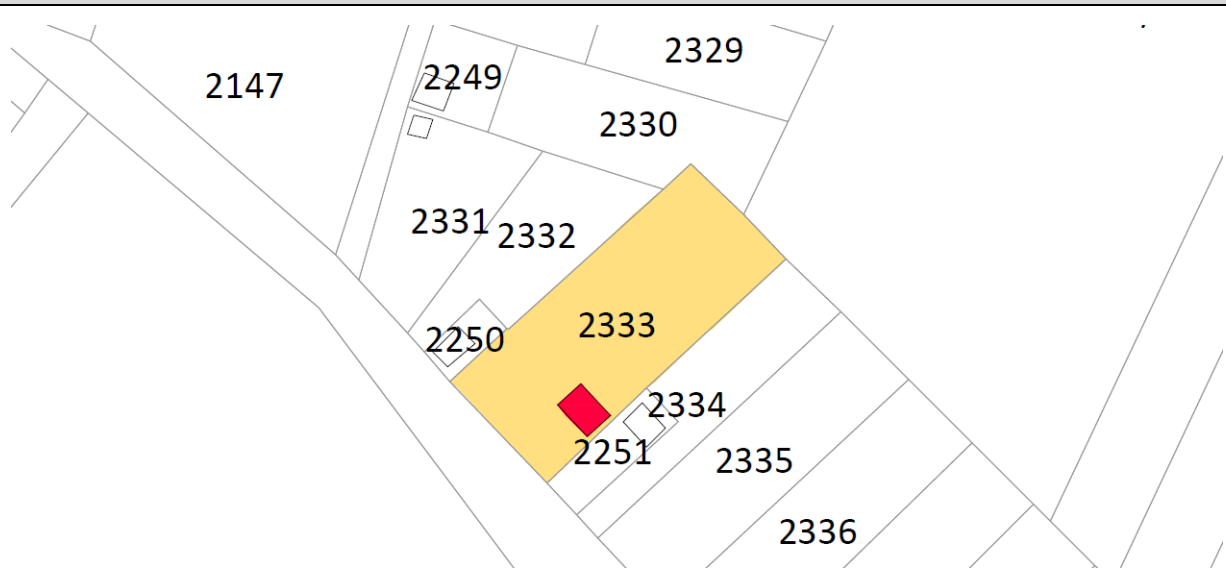
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
23.	2333	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

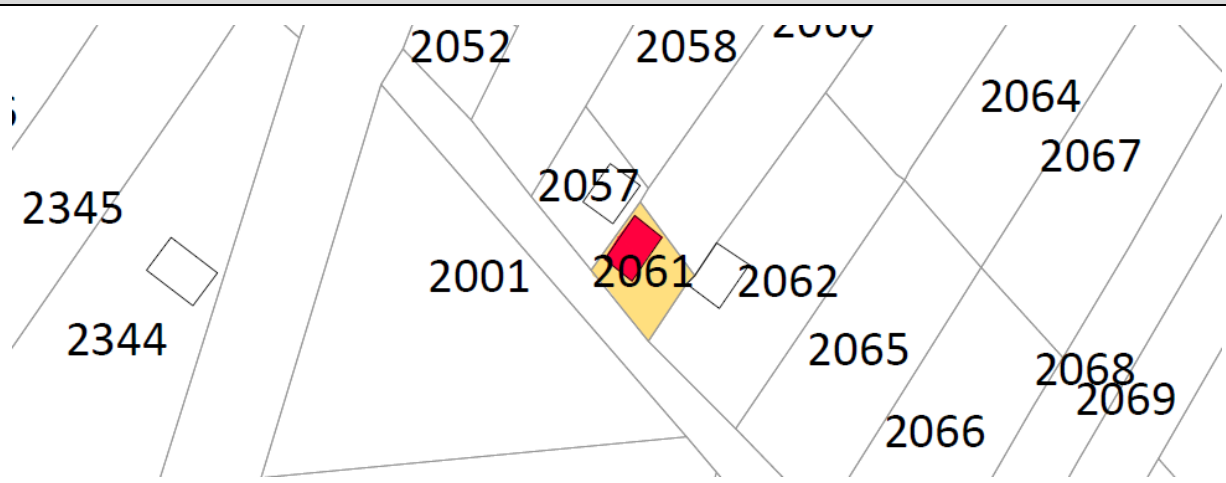
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
24.	2061	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

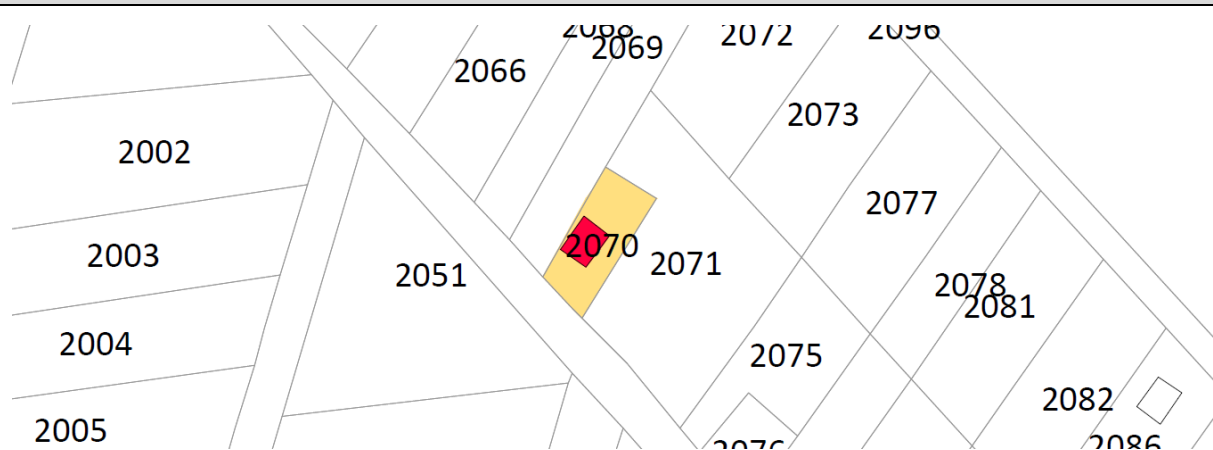
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
25.	2070	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	terméskő lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, tetőszerkezete			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

Fotók

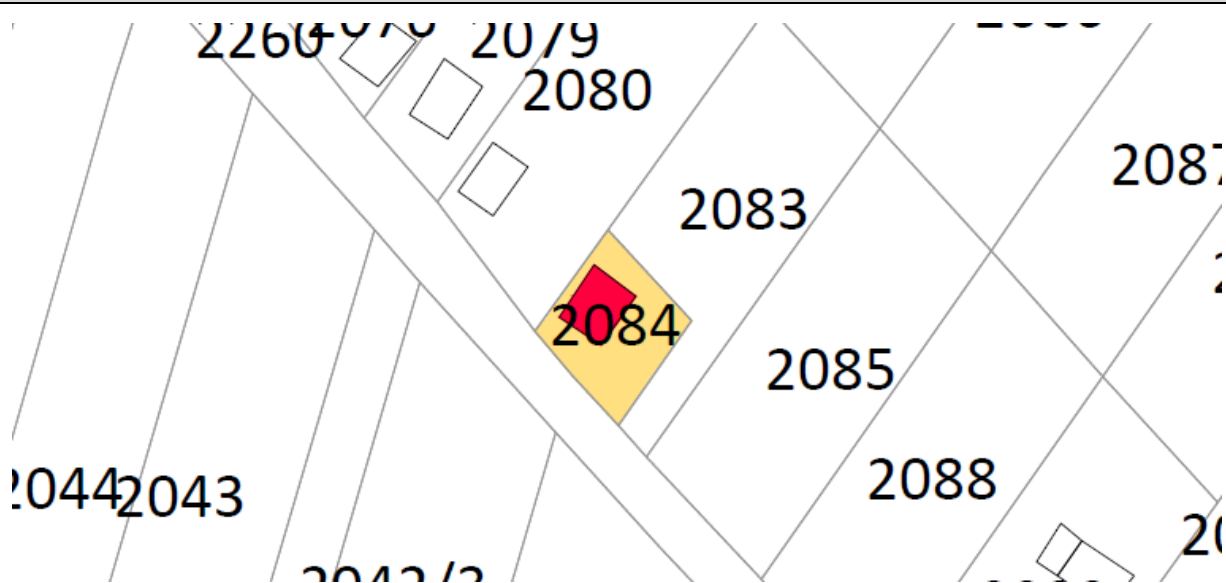
Sorszám	Hrsz.	Cím	Megnevezés	Védettségi	Javasolt védettségi fok
26.	2084	Öreg-meleghegy	présház		

Rendeltetés	Beépítés	Szintszám	Tetőforma, -héjazat	Nyílászárók	Lábazat
mezőgazdasági épület	szabadon álló	FSZ	nyeregtető	osztatlan, fa ablakok, zsalugáter	vakolt lábazat
Melléképület			Pince	Kapu, kerítés	Kút
∅			∅	∅	∅
Védett érték leírás, jellemzők			Műszaki állapot		Megjegyzés
Védendő érték az épület tömege, nyílászárói			jó állapotú		Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.

Tulajdonviszony

magántulajdon

Helyszínrajz

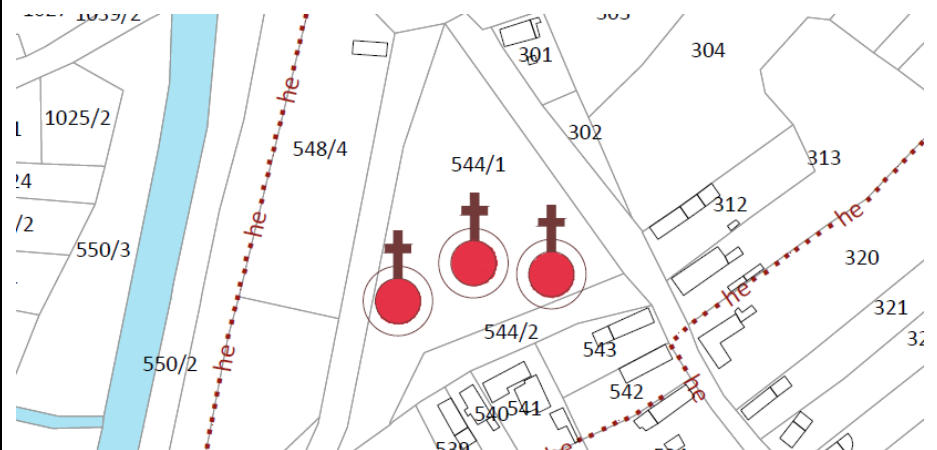

Fotók

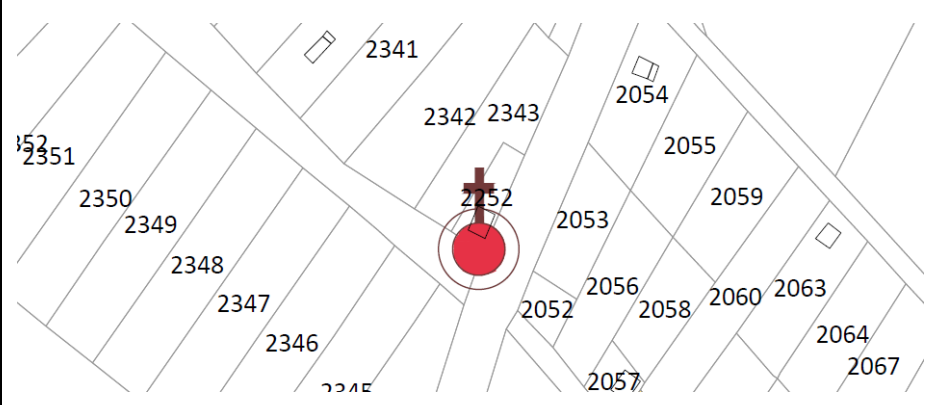

KÖZTÁRGYAK

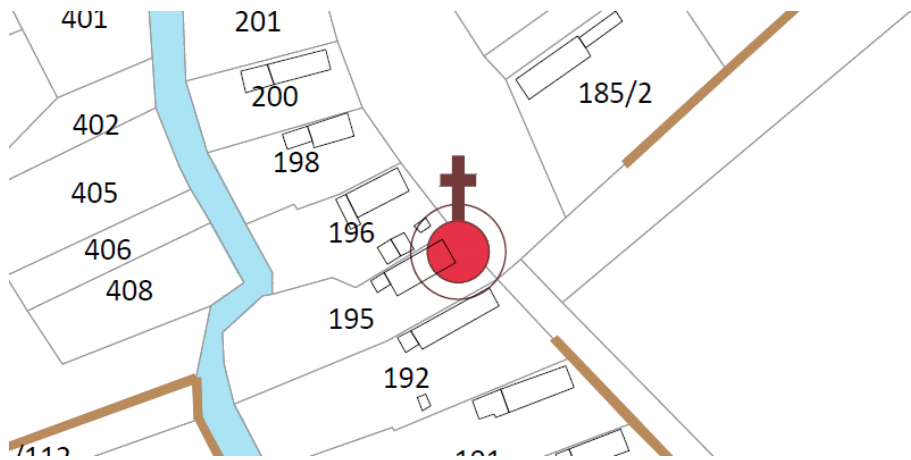

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
1.	Kőkeresztek, stációk	Kálvária		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
Krisztus megfeszítésének történetét 14 kő stáció mutatja be. A Kálvária közepén három kőkereszt áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.
Védendő érték	Környezet leírása	
A kálvária kőkeresztjei, stációi, és zöldfelületei	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó
		

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
2.	Kőkereszt	Öreg-meleghegyi zártkert		helyi egyedi védelemre javasolt

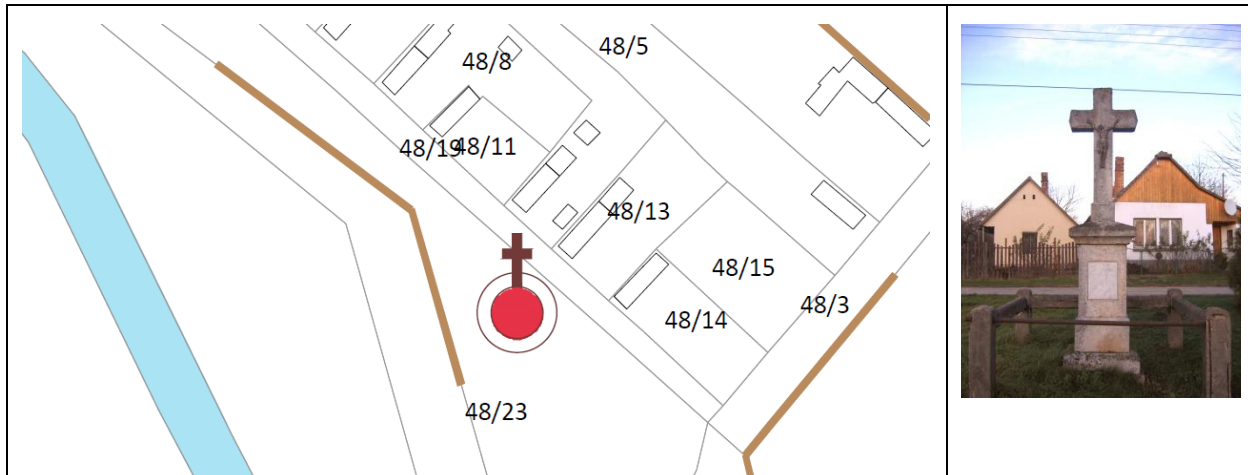
Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A kereszt kő posztamensen áll, melyen a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó
		

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
3.	Kőkereszt	Vörösmarty u. 83.		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A kereszt kő posztamensen áll, melyen a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó
		

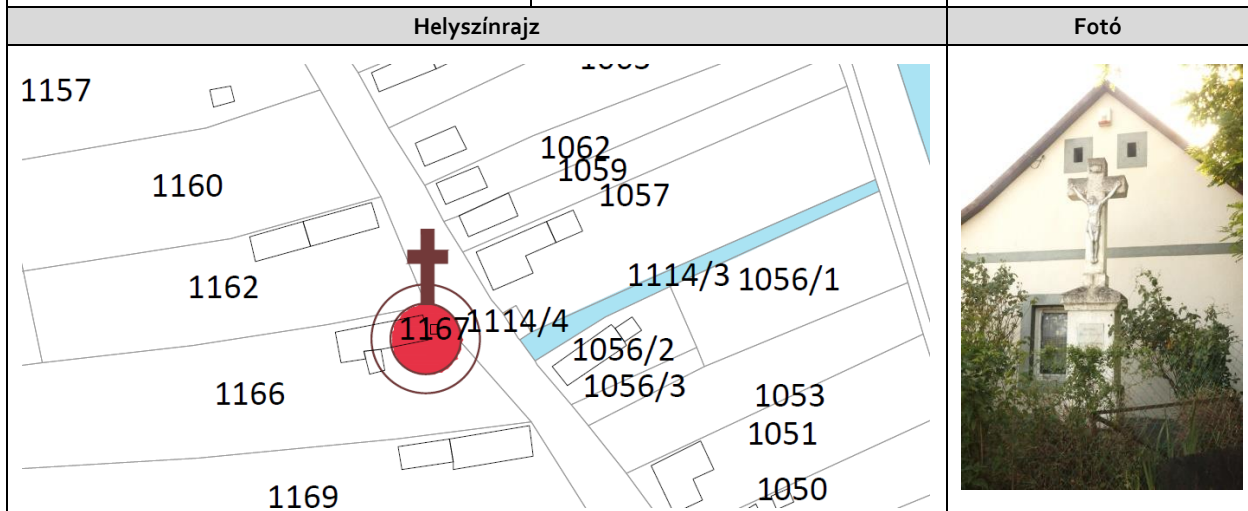
Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
4.	Kőkereszt	József Attila u. 46.		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A kereszt kő posztamensen áll, melyen a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó

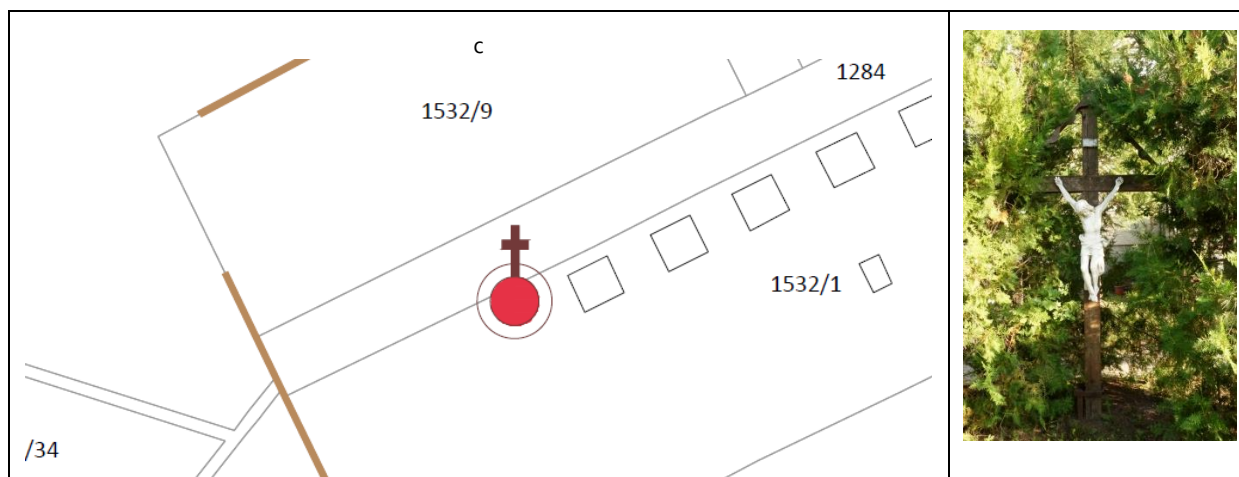
Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
5.	Kőkereszt	Ady Endre u. 8.		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A kereszt kő posztamensen áll, melyen a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
6.	Kőkereszt	Fornai u. 16/2		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A fa kereszten a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó

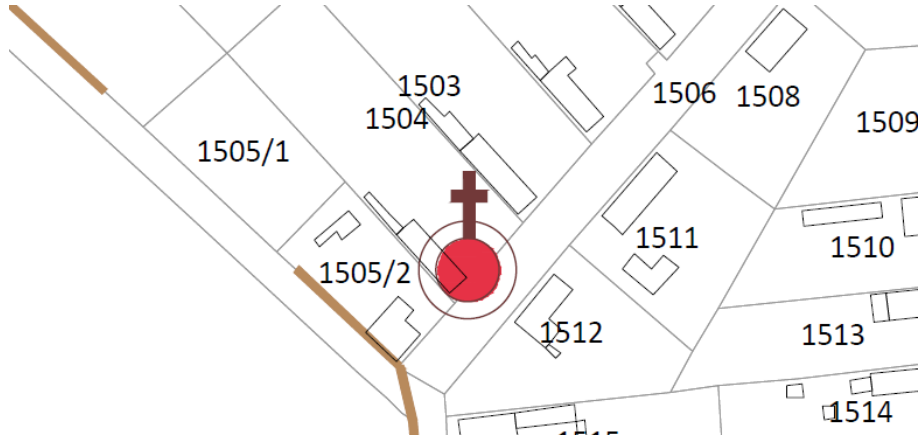

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
7.	Kőkereszt	külterületen, Alcsút és Vértesacsca határában		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A kereszt kő posztamensen áll, melyről hiányzik a megfeszített Jézus szobra.	A hiányzó szobor pótolandó.	Felvétel időpontja: 2017. 08. 03.
Védendő érték	Környezet leírása	
Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	

Helyszínrajz	Fotó

Sorszám	Köztárgy neve	Cím	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
8.	Kőkereszt	Dózsa György út 10.		helyi egyedi védelemre javasolt

Leírás, jellemzők	Műszaki állapot	Megjegyzés
A fa kereszt a megfeszített Jézus szobra áll.	jó	Felvétel időpontja: 2017. 11. 29.
Védendő érték	Környezet leírása	

Képzőművészeti alkotás	karbantartott, rendezett	
Helyszínrajz		Fotó
		

TÁJI, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
1.	Vendel tér fái	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Vendel tér 1239/3			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
alkotó vegyes facsoport	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
2.	Játszótér fasora	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Vendel tér 1239/2			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
karakteres utcaképet alkotó hársfa sor	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

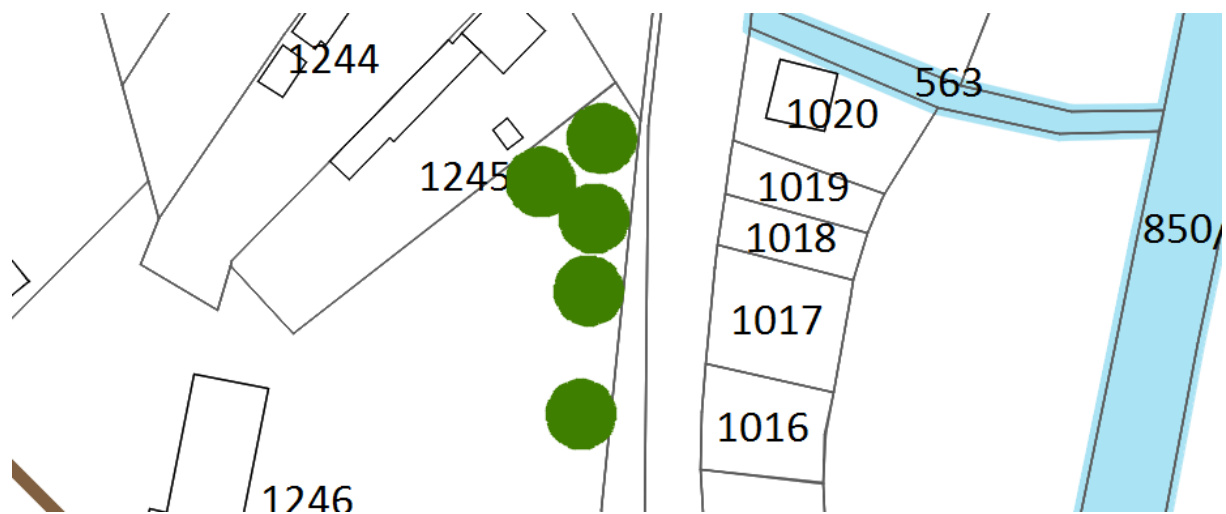
Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
3.	Általános iskola kertje	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Vendel tér 17 1246			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
kedvező településképi látványt nyújtó vegyes facsoport	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

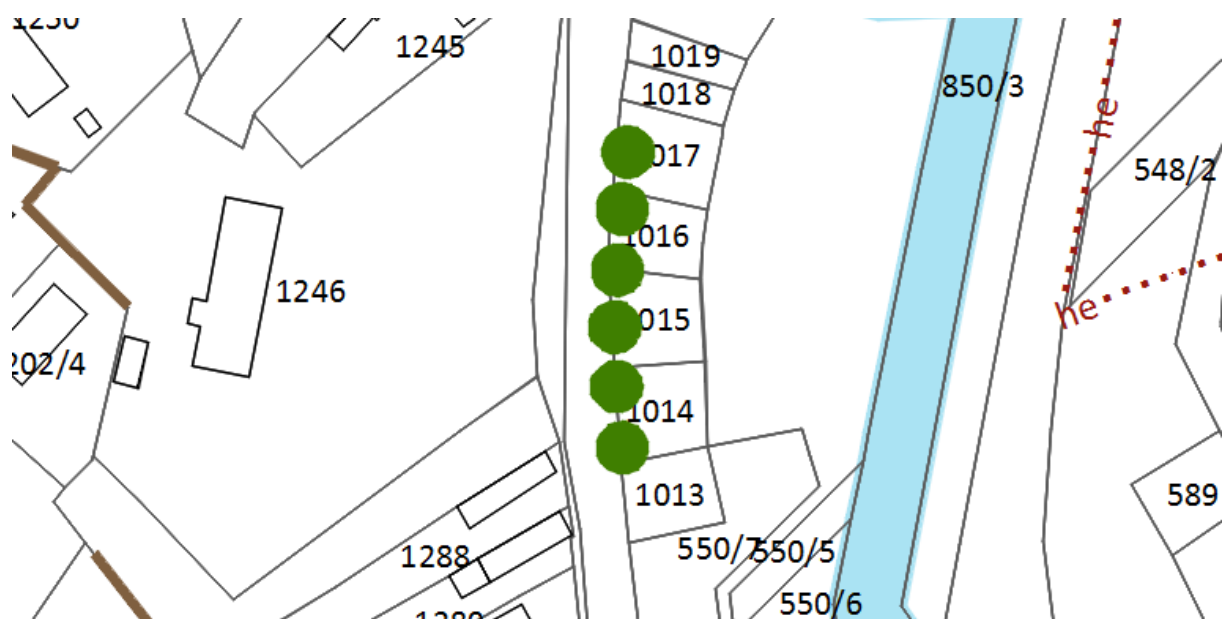
Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
4.	Gyümölcsfasor az általános iskolánál	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Fő utca hrsz: 1014-1017			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
karakteres utcaképet alkotó gyümölcs fasor	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

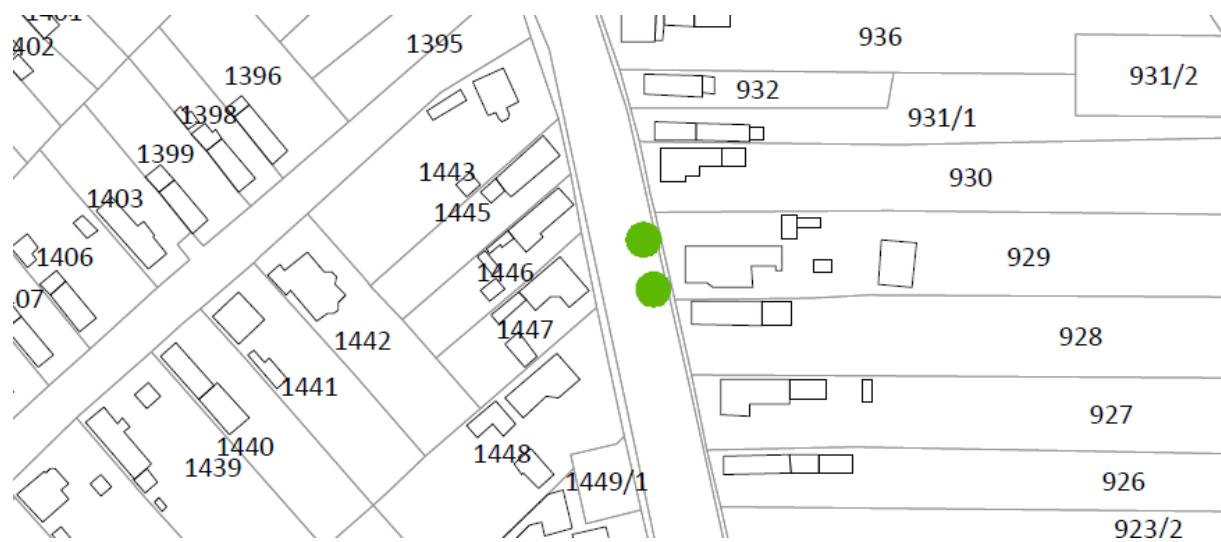
Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
5.	Fő utcai fasor	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Fő utca 80 1039/1			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
karakteres utcaképet alkotó hárs és juhar facsoport	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

Fotók

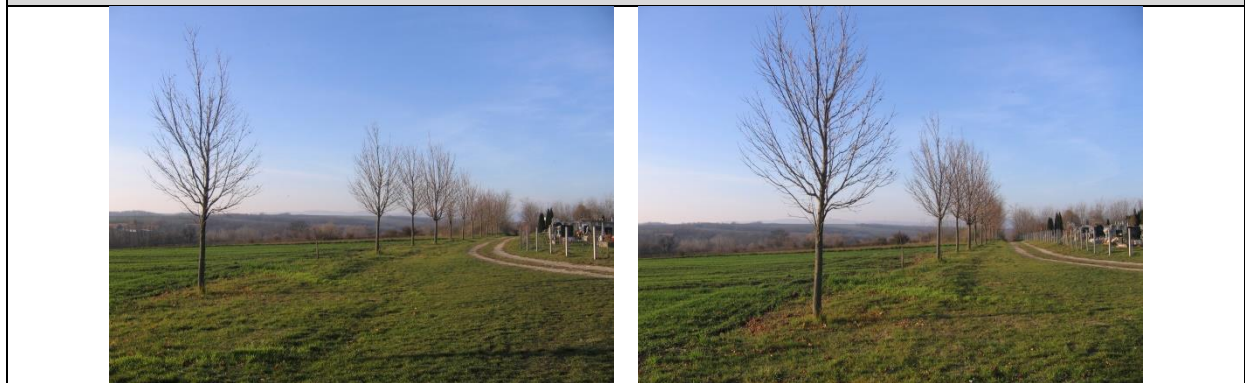
Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
7.	Temető fasora	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Fő utca 1 48/1			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
karakteres látványt alkotó hársfa sor	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
8.	Katolikus templom fái	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
József Attila utca 1 262			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
a vegyes facsoport a templom látványához tartozik hozzá	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 11. 29. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

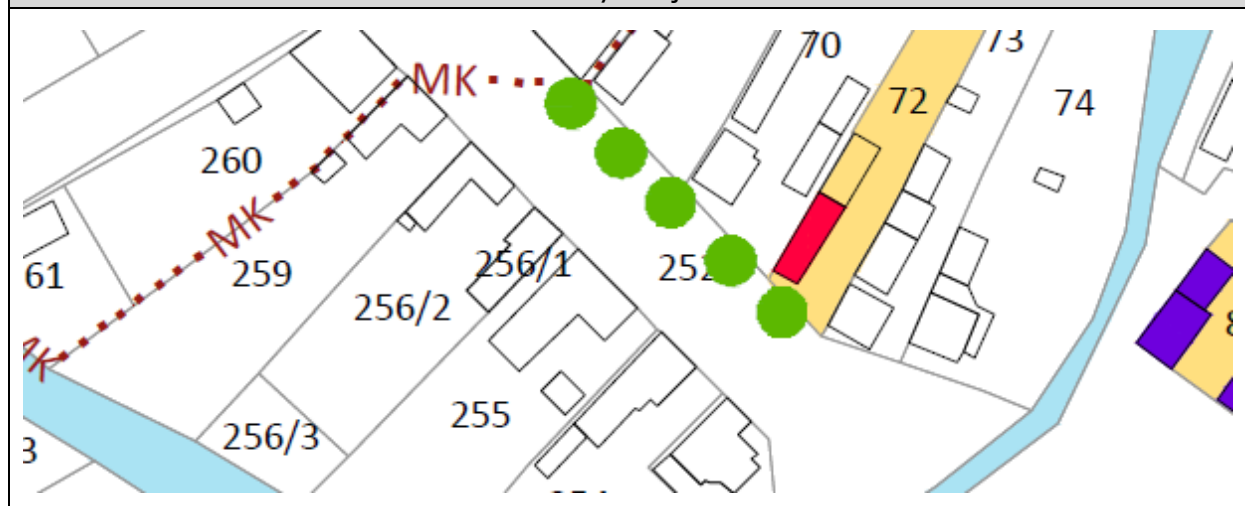
Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
9.	Vörösmarty Mihály utcai fasor	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Vörösmarty Mihály utca 6-10 252			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
karakteres utcaképet alkotó hársfa sor	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 08. 02. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

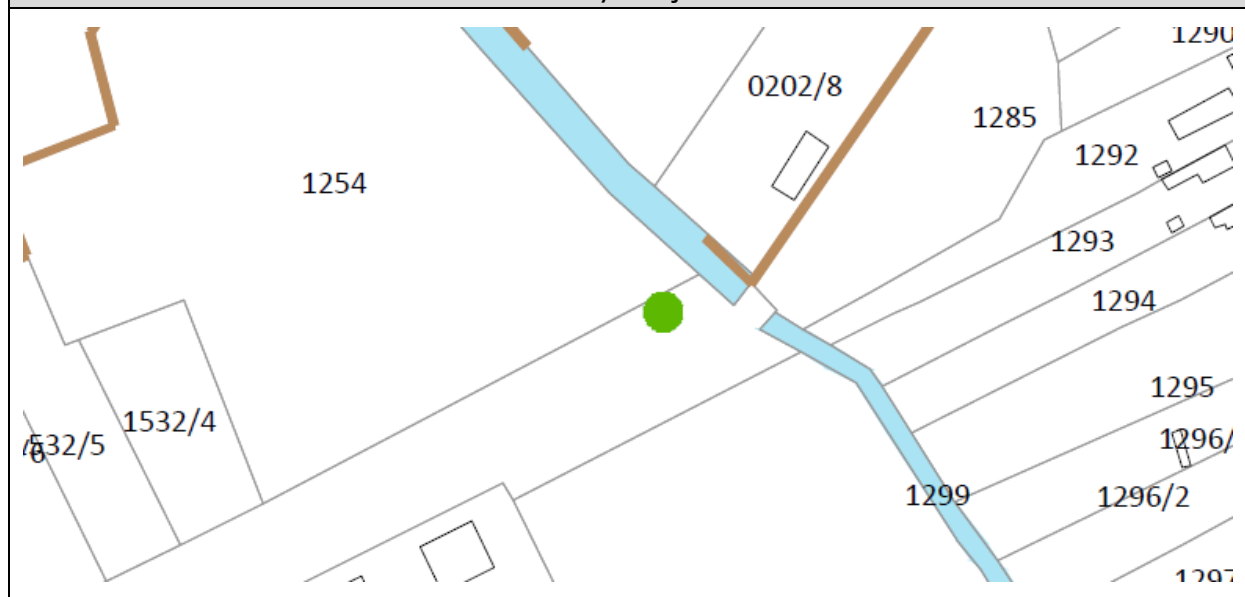
Fotók

Sorszám	A táji és természeti érték megnevezése	Védettségi fok	Javasolt védettségi fok
10.	Fornai utcai fűzfa	-	helyi védelemre javasolt táji érték
Az érték területi azonosítója (hrsz., utcanév, földrajzi név)			
Fornai utca 31 1284			

Leírás, jellemzők, védendő érték	Intézkedési javaslat	Megjegyzés
térszervező jelentőségű fűzfa	Megtartásáról gondoskodni kell.	A felvétel ideje: 2017. 08. 02. Településképi / szerkezeti jelentőségű zöldfelületi elem

Helyszínrajz

Fotók

